

REGIONALE VERENIGING

NATUUR & LANDSCHAP

NATUURPUNT OOST-BRABANT

april, mei, juni 2024
driemaandelijks tijdschrift • 2

NATUUR EN LANDSCHAP

DOE MEE
CAMPAGNE NATUUR
IN HET HART
in Oost-Brabant

3 Van de redactie

- 3 Doe mee aan de Campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant

4 Campagne

- 4 Natuur in het Hart
5 Betreft: Natuur als oplossing en niet als probleem
6 Velpe- en Getebekken: Alarm: natuuraankopen op de helling
10 Velpe- en Getebekken: Natuurherstel in Hoegaarden
12 Velpe- en Getebekken: 10 jaar natuurgebied Grote Getevallei
14 Velpe- en Getebekken: Hoe Natuurpunt Grote-Velpe kleur en leven geeft aan het agrarisch landschap rond het Heibos, Kortenaeken
15 Demervallei: Natuur en uitbouw natuurgebieden als leidraad voor een veilige en mooie Demervallei
19 Groene Vallei: Natuur in het Hart in de Groene Vallei
23 Natuur in het Hart: Symposium

24 Velpe-Mene

- 24 Ingekorven vleermuis in onze regio
26 In memoriam Armand Vanhumbeek
26 Dag van De Gors in Vissenaken
26 Big Jump 2024 in Tienen
27 Ik doe mee: vrijwillig natuurbeheer Velpe-Mene

28 Midden-Brabant

- 28 Natuur en landbouw: van nature metgezellen. Erfgoeddag Natuur. huis Wijnmaalbroek, Leuven
29 In memoriam Gilbert Capelle
30 Operatie Grote tijd in Koeheide, Bertem
32 Nieuws uit Herent
33 Vondst zeldzame eikelmuis in Zandgroeve Ganzemans, Neerijse

34 Hagelandse Heuvelstreek

- 34 Zwarte maandag voor Vorsdonkbos-Turfputten
35 Dassenaarde: oude weekendvijver wordt paradijs voor libellen
36 Kinderen met een hart voor natuur
36 Big Jump Festival 2024, Betekom
38 Natuurbelevingsdagen ATB-Natuurvrienden 2024, Aarschot

39 Algemeen

- 39 Vacature stafmedewerker

■ Cover: Aronst Hoek.
Foto Jaak Geebelen

R.V. Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

Natuur en Landschap is het ledenblad van de **Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant** en verschijnt vier maal per jaar.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant is de onafhankelijke regionale vereniging die opkomt voor natuur en landschap in Oost- en Midden-Brabant. Ze zet zich in voor de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van de natuur en de biodiversiteit, en voor de ruimtelijke en milieuvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Ze focust niet alleen op natuurbehoud, maar kijkt naar de totaliteit van het landschap, de landschappelijke en ecologische samenhang en de erfgoedwaarde. In elke gemeente van haar werkingsgebied zijn er vrijwilligers actief, die paraat staan om de ontwikkelingen rond natuur en landschap van nabij op te volgen.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant, is geassocieerd met **Natuurpunt**.

Verenigingssecretariaat: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo:

Telefoon: 016 25 25 19 (tijdens de openingsuren)

E-mail: npob@natuurpunt.be,

Website: www.natuurpuntoostbrabant.be

Openingsuren: www.natuurpuntoostbrabant.be/secretariaat

Tijdens de openingsuren kan je op ons secretariaat terecht.

Het documentatiecentrum is dan eveneens toegankelijk.

Voor alle betalingen die niets met lidmaatschappen of giften voor reservaten hebben te maken, gebruik je rekeningnummer van Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant:

IBAN BE82 0010 7622 1868 - BIC GEBABEBB.

Redactie-adres: Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant,

Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo

Redactieverantwoordelijken: Margriet Vos en Hugo Abts

CONTACT

Raad van Bestuur

Voorzitter

Hugo Abts,
natuurpunt@velpe-mene.be, 016 73 30 23

Secretaris

Jan Van den Bergh,
jan.van.den.bergh13210@telenet.be, 016 57 05 73

Penningmeester

Frans Dhaenens,
frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Contactpersonen van de afdelingen

Aarschot: Linda Scheerens, linda.ronny@skynet.be, 016 56 35 99

Begijnendijk: Johan Verschuren, 0477 69 46 55 en Sybren Van der Borcht, 0499 30 52 39, npbegijnendijk@gmail.com

Bekkevoort: Frederic Gabrys, fredericgabrys@hotmail.com

Bertem: Dominik Debuyser,
dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11

Boortmeerbeek: Frans Dhaenens,
frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Diest: Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be, 0478 96 01 71

Druivenstreek: Sam Bennekens,
bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70

Gete-Velpe (Geetbets, Kortenaeken): Arne Donders,
dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75

Haacht: Bes Vandenbroele, vandenbroelebes@gmail.com

Herent: Patrick Luyten, patrick.luyten@pandora.be, 0495 59 85 33

Holsbeek: Lars Smout, larssmout@gmail.com, 0494 63 26 43

Kampenhout: natuurpuntkampenhout@natuurpunt.be

Kortenberg: Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be, 02 757 09 79

Landen: Jules Robijns, jules.robijns2@gmail.com

www.natuurpuntoostbrabant.be

Lid worden doe je via Natuurpunt.

Het lidmaatschap kost € 38 waarvoor je naast ons ledenblad Natuur en Landschap ook Natuurblad van Natuurpunt Vlaanderen ontvangt.

Overschrijven op rekeningnr. IBAN BE17 2300 0442 3321 van **Natuurpunt**. Alle briefwisseling inzake leden en adreswijzigingen richt je aan **Natuurpunt**, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, tel. 015 29 72 20, info@natuurpunt.be.

Giften voor het reservatenfonds van de Regionale

Vereniging Natuur en Landschap: rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'projectnummer 3999 NPOB'. Voor giften vanaf € 40 (los van lidgeld) krijg je een fiscaal attest.

Legaten en schenkingen.

De natuur beschermen ook als je er niet meer bent. Dat kan. Sinds kort kan je aan een zeer voordelig tarief een schenking bij leven doen. Dat kan ook een naakte eigendom zijn van een natuurgebied waar je zelf het vruchtgebruik levenslang van houdt. Dit is ongetwijfeld de meest voordelige manier om natuur duurzaam een toekomst te geven. Je kan ook een legaat opnemen in je testament. Voor legaten aan de Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap vzw, Natuurpunt Oost-Brabant, Leuvensestraat 6 te 3010 Leuven of Natuurpunt Beheer voorziet de wetgever slechts 8,8% successierechten. Zo weet je zeker dat het natuurgebied een toekomst heeft of dat de middelen integraal zullen aangewend worden voor de oprichting en uitbouw van natuurgebieden in de streek of voor natuurbehoudacties vanuit Natuurpunt Oost-Brabant. Overweeg je deze stap dan kun je ons steeds raadplegen of je notaris aanspreken.

De verdere uitbouw van vele natuurgebieden en de uitbouw van het beheer en de werking rond het natuurbehoud in Oost-Brabant hangt ervan af.

Je kan ons steeds contacteren **npob@natuurpunt.be**.

Leden

Arne Donders, dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75
Bernard Lemaitre, bernard.lemaitre@skynet.be, 016 60 61 62
Dominik Debuyser, dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11
Geert Moris, geertmoris@gmail.com, 0494 87 95 28
Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71
Luc Vervoort, luc.vervoort@natuurpunt.be, 016 23 08 00
Marc Op de Weerd, m.opdeweerd@gmail.com, 011 58 12 01
Margriet Vos, margriet.vos@gmail.com, 016 46 04 78
Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be, 02 757 09 79
Ronald Jacobs, wicca@skynet.be, 0473 68 29 57
Sam Bennekens, bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70
Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be, 0478 96 01 71
Vera Reusens, verareusens@yahoo.com, 0476 20 82 55
Yves Vanden Bosch, yves.vanden.bosch@skynet.be, 0478 50 90 06

Leuven: Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71
Willem Laermans, willem.laermans@gmail.com, 0492 15 24 65

Linter: Wim Fournie, wim.fourie@yahoo.com, 474 92 44 76

Lubbeek: Kristof De Cupere,
natuurpuntlubbeek@outlook.com

Rotselaar: Sigrid Zaman, np.rotselaar@gmail.com

Scherpenheuvel-Zichem: Wendy Gebruers,
wgebruers@gmail.com, 0498 12 39 98

Tielt-Winge: Vera Reusens, verareusens@yahoo.com, 0476 20 82 55

Tremelo: Kris Six, krissix@skynet.be

Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen):
Hugo Abts, natuurpunt@velpe-mene.be, 016 73 30 23

Zaventem: Danny Blockmans, 02 757 90 16

Zoutleeuw: Nicole Smeyers,
nsmeyers1@gmail.com, 011 31 13 23, 0497 43 40 87

Hyla Vlaams-Brabant, amfibieën- en reptielenwerkgroep:
Bert Vandebosch, bertvandebosch@hotmail.com, 0495 41 60 20

Vogelwerkgroep Oost-Brabant: Marcel Jonckers,
marcel.jonckers2@telenet.be, 016 81 87 87

Papier: Natuur en Landschap wordt gedrukt op Maxi Offset, chlorovrij gebloeit, voorzien van EU Ecolabel certificaat • Inkt: Vette offsetinkt, zonder zware metalen die verboden zijn in EN 71 (speelgoedrichtlijn) • Verzendingsfolie: Natuur en Landschap wordt verzonden onder 100% biologisch afbreekbare folie op basis van plantaardig zetmeel

Vormgeving: LUC A Luc Nagels - luc@vissenaken.be

Doe mee aan Campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant: de natuur heeft je nu nodig!

Uitbouw natuurgebieden en natuuraankopen in valleien onder druk

Rond het natuurbeleid is er plots zeer veel in beweging gekomen en niet in de goede richting. Op Europees niveau werden een reeks milieumaatregelen teruggedraaid, werd de halvering van het pesticidengebruik teruggedraaid, staat de Europese Natuurherstelwet op de helling, en in Vlaanderen werd een akkoord gesloten tussen de protesterende boeren en de Vlaamse Regering. Als gevolg daarvan heeft de Vlaamse Regering reeds voor de natuuraankopen door het Agentschap Natuur en Bos een zeer grote beperking ingevoerd. Ook de aankopen van Natuurpunt in het agrarisch gebied van de oude gewestplannen staat onder druk waardoor de uitbouw van de natuurgebieden in grote delen van onze riviervalleien zoals Demer, Gete, Velpe, Dijle en Molenbeek op de helling komt te staan.

Gewestplannen van meer dan 50 jaar oud quasi zonder natuurgebied, zelfs niet in de valleien

Toen in de jaren zeventig de gewestplannen werden opgesteld, was er nauwelijks aandacht voor natuur. Meerdere gewestplannen (zoals o.m. Tienen-Landen en Aarschot-Diest) kleurden de open ruimte zowat helemaal geel (de kleur voor agrarisch gebied). Daardoor kregen hele riviervalleien met hun historische graslanden en natuurlijke overstromingsgebieden, bossen en zelfs gehuchten nogal ondoordacht de bestemming agrarisch gebied. Zelfs na enige bijstelling van de ruimtedoelen rond 2000, is het evident dat natuur volledig weren uit het agrarisch gebied niet haalbaar is en bovendien zeer schadelijk zou zijn. In een brief aan de gemeenten heeft Natuurpunt met klem tegengesproken dat het natuurbeleid een bedreiging zou vormen voor duurzame landbouw en voedselzekerheid en heeft ze een aantal onwaarheden die de ronde doen en ons in een slecht daglicht stellen, ontkracht (zie p. 5).

Campagne 'Natuur in het Hart in Oost-Brabant': doe mee, de natuur heeft je nodig

Deze ontwikkelingen dreigen ons terug te katapulteren in de tijd. Daarom deze campagne 'Natuur in het Hart in Oost-Brabant' om op een positieve manier het belang van natuurgebieden in de kijker te zetten en deze dreiging om te buigen tot een kans. Een kans voor een versterkt natuurbeleid. Dit nummer van Natuur en Landschap is dus een themanummer. Er komen 3 cases (Demervallei, Velpe- en Getevallei en Groene Vallei) aan bod die tonen hoe door aankopen op vrijwillige basis unieke natuurcomplexen gerealiseerd zijn met een grote waarde voor de biodiversiteit, voor het waterbeheer, voor de identiteit van de streek en voor de leefbaarheid en beleving. We roepen alle leden én Natuurpunt-afdelingen op om samen van deze campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant een succes te maken.

Symposium Natuur in het Hart in Oost-Brabant: zondag 23 juni, Abdij van Park in Heverlee

De Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant organiseert in de Tiendenschuur van de Abdij van Park in Heverlee een symposium rond deze problematiek. Zoals gezegd zond Natuurpunt Vlaanderen al een eerste brief aan alle gemeenten om op het belang van de uitbouw van natuureservaten en natuurverwervingen te wijzen en een reeks misvattingen te corrigeren. Je vindt die brief op p. 5 van dit tijdschrift. In voorbereiding op het symposium zal de Regionale aan alle gemeentebesturen in Oost-Brabant een bijkomende brief zenden waarin de essentiële rol van de natuurgebieden in onze regio belicht wordt. Alle gemeentebesturen krijgen ook dit nummer van Natuur en Landschap toegestuurd of door de afdelingen persoonlijk overhandigd. Bij de grote publieksactiviteiten dit voorjaar zullen we extra aandacht besteden aan het belang van de natuurgebieden voor de gemeente of de streek en hier ook de 'Natuur in het hart'-banner uitrollen.

Crowdfunding: Ik steun campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant

Bij de viering van 50 jaar Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant konden leden de vereniging een gift geven als verjaardagscadeau. Dit leverde circa 2000 individuele giften op, een bewijs dat velen onze vereniging op die manier wilden steunen. Naar analogie hiermee willen we in deze cruciale periode de leden de kans geven om op een positieve manier te tonen dat ze achter de campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant en achter het verderzetten van het verantwoord aankopen voor natuurherstel staan. Daarom starten we opnieuw een crowdfunding op. We rekenen erop dat ook nu onze leden massaal zullen reageren en ons een hart onder de riem steken, zelfs met symbolisch kleine bedragen, om te tonen dat zij onze werking steunen. De doelstelling is dan ook zoveel mogelijk giften te verzamelen die bewijzen dat mensen actief achter de campagne staan. We rekenen op minimum 500 giften, maar de ambitie is 1000 ondersteuningsgiften tegen eind juni. Ook symbolische giften van bv. € 5,00 zijn zeer welkom want het aantal telt. De giften kunnen gestort worden op rek BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer, Mechelen, project 3999 campagne Oost-Brabant.

Hugo Abts
voorzitter

Regionale Vereniging Natuur en Landschap,
Natuurpunt Oost-Brabant

Symposium 'Natuur in het Hart in Oost-Brabant'
Zondagvoormiddag 23 juni 2023, zie p. 23

Giften: 'Ik steun campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant'
rek BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer, Mechelen,
project 3999 campagne Oost-Brabant

Campagne

NATUUR in het HART in Oost-Brabant

Voorwoord

Marc Lens

De colonnes tractoren zijn uit het straatbeeld en van de voorpagina's verdwenen, maar ze laten diepe sporen na. Het scheuren van graslanden is begonnen, landbouwers rijden er letterlijk de kantjes vanaf. Enkele weken straatprotest volstonden om de klok vijftig jaar terug te draaien. Binnen afzienbare tijd zullen we meewarig terugblikken op dit moment van electorale verdwazing.

In tijden van demagogie is het nodig om het hoofd koel te houden, bij de feiten te blijven en keer op keer te herhalen dat meer natuur geen probleem maar een oplossing is. Het tachtigtal verschillende natuurgebieden die Natuurpunt in Oost-Brabant beheert, samen goed voor 4354 hectare (eigendom en huur), spreken eigenlijk voor zich. Het zijn waterrijke oases van biodiversiteit midden in de groene woestijnen van het Hageland tussen Demer en Gete, groene oases van rust midden in de verstedelijkte driehoek tussen

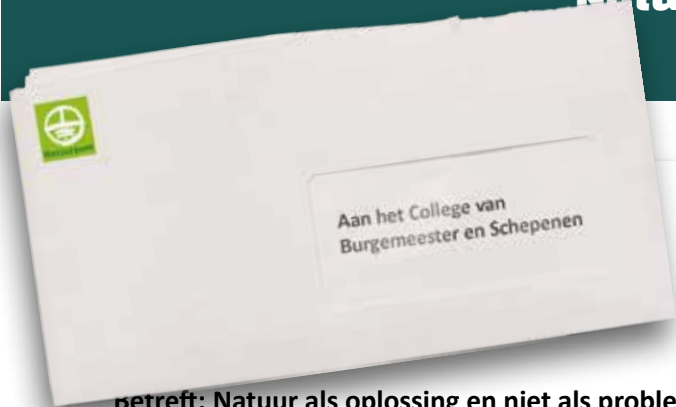
Leuven, Brussel en Mechelen. Duizenden vrijwilligers hebben ze de afgelopen vijftig jaar mee vorm gegeven en gekoesterd en dat willen we met dit dossier '**Natuur in het Hart in Oost-Brabant**' graag nog even in de verf zetten.

Maar zoals Luc Vervoort in zijn bijdrage over de Demervallei terecht oppert, "Het werk is nog niet af...". Amper 3,7 procent natuurgebied telt Oost-Brabant. Voor sommigen is die 3,7 procent nu al te veel een bedreiging. Het zegt veel over hun argumentatie. Natuurpunt Oost-Brabant blik nu al vooruit naar de komende vijftig jaar. Natuurgebieden zullen moeten groeien en aaneensluiten. Niet alleen omdat wij dat graag willen, maar omdat het niet anders kan. De klimaatverandering, de afname van biodiversiteit, de zoetwaterschaarste, de stikstof- en fosfaatbom, de degradatie van de bodem...

Meer natuur is de goedkoopste oplossing.

■ Duizenden brede orchissen dankzij volgehouden beheer in natuurgebieden in onze valleien. Foto Jules Robijns

Betreft: Natuur als oplossing en niet als probleem

Geachte burgemeester,
Geachte dames en heren schepenen,

Als lokaal bestuurder bent u als geen ander vertrouwd met uitdagingen zoals wateroverlast, erosie, verdroging en druk op de open ruimte. Problemen waarvoor uw inwoners altijd eerst bij hun gemeentebestuur zullen aankloppen. De antwoorden liggen niet voor de hand.

De versterking van het lokale natuurweefsel biedt gelukkig wel oplossingen. Meer ruimte voor water kan ons bijvoorbeeld beschermen tegen droogte en overstromingen. De voorbije jaren kreeg het natuurherstelbeleid gestaag vorm, maar onder druk van de boerenprotesten staat dat nu plots op de helling. De natuur wordt opgevoerd als zondebok om de aandacht af te leiden van de complexe en moeilijke situatie waarin de landbouw zich bevindt. Ten onrechte.

Als organisatie die 130 000 Vlaamse gezinnen vertegenwoordigt, wil Natuurpunt met klem tegenspreken dat het natuurbeleid een bedreiging zou vormen voor duurzame landbouw en voedselzekerheid. Met deze brief willen we u informeren om enkele onwaarheden die de ronde doen en ons in een slecht daglicht stellen, te ontcrachten.

1. Natuurpunt koopt geen goede landbouwgrond op.

Het subsidiesysteem voor natuuraankopen laat dat niet toe: de subsidies nemen immers af naarmate de prijs stijgt. In de praktijk kunnen we enkel grond kopen die niet prioritair is voor landbouw. Een aanzienlijk deel financieren we zelf dankzij de inzet van onze duizenden vrijwilligers en honderden evenementen gespreid over heel Vlaanderen. De aangekochte percelen doen we uitgroeien tot waardevolle natuurgebieden en die stellen we open voor het publiek. Zo blijven ze voor iedereen als natuur behouden nu en in de toekomst.

2. Natuurherstel neemt geen grote hap uit het landbouwareaal.

Uit de cijfers blijkt dat landbouwgrond die een nieuwe bestemming krijgt, veel vaker naar industrie (38%), recreatie (20%) en wonen (13%) gaat, dan naar natuur (4%).

3. Dit brengt ons bij een cruciale vraag: wat verstaat men onder 'landbouwgrond'?

Voor een correcte discussie is het belangrijk om even terug te keren in de tijd.

Toen in de jaren zeventig de gewestplannen werden opgesteld, was er nauwelijks aandacht voor natuur. Meerdere gewestplannen kleurden de open ruimte zowat helemaal geel. Dat was toen bedoeld als openruimtegebied, maar werd later geïnterpreteerd als bestemming agrarisch gebied. Hierdoor werden hele riviervalleien met hun historische graslanden en natuurlijke overstromingsgebieden, bossen en zelfs gehuchten nogal ondoordacht ingekleurd als agrarisch gebied.

Begin jaren 2000 volgde dan de Ruimtebalans Vlaanderen. Conform deze ruimtebalans moet nog 33 251 ha van de bijna 800 000 ha gebied met agrarische bestemming herbested

worden als natuurgebied. Dat net om de omzetting van openruimtegebied naar agrarisch gebied toch enigszins recht te zetten. Daarnaast was overeengekomen 125 000 ha Vlaams Ecologisch Netwerk af te bakenen binnen het groen en ecologisch kwetsbaar gebied, evenals een grote oppervlakte agrarisch gebied (70 000 ha) tevens te bestemmen als natuurverwevingsgebied waar landbouw en natuur samengaan. De aankopen voor natuur binnen 'agrarisch gebied' op de gewestplannen, kaderen binnen deze afspraken. Hoe dan ook zijn binnen het landbouwgebied een hoge milieustandaard, leefgebied voor akkernatuur en bescherming van de valleien noodzakelijk om de ecosysteemfuncties te vrijwaren waarvan wij als mensen afhankelijk zijn: een gezond milieu, zuivere lucht, proper en voldoende water, ruimte voor waterberging, aanpak van droogte, klimaatbuffering...

4. De uitbouw van natuurgebieden door Natuurpunt legt geen extra beperkingen op aan de omliggende landbouwers, ondernemers of bewoners.

Ook voor gronden die in de zogenaamde Globale Kaders vallen (d.w.z. de zone die na goedkeuring van het beheerplan volgens de overheid potentieel in aanmerking komen voor natuurbeheerplannen), gelden er geen nieuwe beperkingen, verplichtingen of voorwaarden voor de omgeving. De eigenaar van een grond verkoopt aan wie hij wil, de pachtwetgeving blijft volledig spelen met alle rechten voor de zittende pachter, er is geen voorkeurecht voor Natuurpunt. In het huidige debat heerst er een grote verwarring tussen de natuurbeheerplannen op vrijwillige basis aan de ene kant en gebieden met de bijzondere bescherming van de Europese Natura 2000-gebieden en van het Vlaams Ecologisch Netwerk aan de andere kant. Enkel voor deze beide laatste geldt wel een verslechteringsverbod met mogelijke externe consequenties.

Landbouwers en natuurbeschermers beheren samen de open ruimte die sterk onder druk staat. Zowel landbouw als natuur worden bedreigd door de verregaande betonning, de klimaatverandering en de ineenstorting van de biodiversiteit. Door het natuurweefsel te herstellen kunnen we zorgen voor een robuust, veerkrachtig en levend landschap, voor propere lucht, water en bodem en het opvangen van de klimaatverandering.

Kortom, natuur is de oplossing, niet het probleem.

Daarom moet de polarisatie doorbroken worden en mag niet toegegeven worden aan steekvlampolitiek die de natuur-, milieu- en klimaatproblematiek minimaliseert of zelfs ontkent. Niemand hoeft te kiezen tussen landbouw of natuur. We hebben ze allemaal allebei nodig. Als Natuurpunt zijn we ervan overtuigd dat er in een toekomstgerichte open ruimte plaats is voor én landbouw én natuur en dat in wederzijds respect. Als lokaal bestuur bent u het best geplaatst om dat pact tussen landbouw en natuur mee vorm te geven.

Ook in uw gemeente is een Natuurpunt-afdeling actief. We zijn inwoners die zich vrijwillig inzetten voor een sterker natuurweefsel dat de gemeenschap zoveel meerwaarde biedt op vlak van klimaat, gezondheid, biodiversiteit en landschap. Dat we dat belangeloos doen met hart en ziel is een zegen voor uw gemeentebeleid.

Geef ons alstublieft de wind in de zeilen.

Bart Vangansbeke
Voorzitter Natuurpunt vzw

Noah Janssen
Algemeen Directeur Natuurpunt

Velpe- en Getebekken

Alarm: natuuraankopen op de helling!

Iconische natuurgebieden niet meer te realiseren in de toekomst?

Tijdens het overleg van de Vlaamse Regering met de boeren na het boerenprotest, stond ook het aankoopbeleid ten behoeve van natuur sterk onder druk. Als de eisen van de Boerenbond ingewilligd zouden worden om realisaties van natuur in het agrarisch gebied onmogelijk te maken, zou dit desastreus zijn voor de natuur, het landschap en de samenleving in onze streek. In het Velpe- en Getebekken liggen alle natuurgebieden in de agrarische bestemming van het 50 jaar oude Gewestplan Tienen-Landen. Iedereen kent deze unieke natuurgebieden zoals de orchideeënrijke en soortenrijke graslanden, de moerassen die deel uitmaken van het watersysteem, de moerasbossen en andere gebieden die amper van belang zijn voor de landbouw en die door Natuurpunt de laatste 25 jaar op vrijwillige basis en zonder enige beperking voor het omliggend ruimtegebruik als beheerd natuurgebied gerealiseerd werden.

Natuur als bliksemafleider om het ongenoegen van de boeren te sussen

Hieronder een lijstje van deze iconische gebieden die als de eisen van de Boerenbond ingewilligd worden, nooit hadden mogen tot stand komen en waarvan de verdere uitbouw nu onmogelijk dreigt te worden. In de paniek na het boerenprotest

werd onterecht de focus gelegd – als een symbolische scalp of trofee om binnen te halen – op de stopzetting van aankopen van natuurgebied in agrarisch gebied. Alhoewel uit een recente studie van de KBC (nochtans ook aan de Boerenbond gelieerd) blijkt dat natuuraankopen en bebossing geen invloed hebben op de prijszetting van landbouwgronden. Integendeel, juist milieumaatregelen die leiden tot een afname van de veestapel, verminderen de druk op de prijs van de landbouwgronden en dragen aldus bij aan meer rendement in de landbouw.

Het aankoopbeleid van natuurgebieden in de valleien van Gete en Velpe en zovele andere valleien die op de oude gewestplannen als agrarisch gebied aangeduid werden, hing (of hangt nog steeds) aan een zijden draadje en het is enkel en alleen door de vasthoudendheid van minister Zuhal Demir binnen de Vlaamse Regering dat een complete ramp kon voorkomen worden. Dank aan minister Zuhal Demir. We hopen dat zij erin slaagt ook in de toekomst een verantwoord aankoopbeleid van potentieel belangrijke natuurgebieden mogelijk te maken, want die zijn o.a. van belang voor het waterbeleid en betekenen geen verstoring van de agrarische structuur.

Deze bedreiging omzetten in een kans voor een versterkt toekomstgericht en verantwoord aankoopbeleid is trouwens de essentie van de campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant.

■ Natuur op het terrein ondanks achterhaalde bestemming agrarisch gebied op de gewestplannen. Foto Pieter-Jan Alles

Natuurgebieden in het Velpe- en Getebekken die volgens de actuele Boerenbond-doctrine nooit hadden mogen bestaan:

- Rosdel (Hoegaarden) met zijn orchideeënrijke en bloemrijke kalkgraslanden die aan Alpenweiden doen denken en unieke mogelijkheden bieden voor landschapsbeleving
- Mene-Jordaan (Boutersem, Hoegaarden, Tienen) met de mozaïek van kalkmoerassen, unieke tufbronnen met kalkneerslag, soorten- en structuurrijke graslanden en bossen in vallei en op de flanken waardoor erosie voorkomen wordt
- Getebeemden en Oude Spoorweg (Hoegaarden en Tienen) met oude graslanden met cultuurhistorische landschapsstructuren en hoge biodiversiteit en belangrijk voor de waterhuishouding
- Doysbroek (Neerlinter) met soortenrijke natte graslanden, prachtig bloeiende meidoornstruwelen en een eldorado voor insecten hieraan gebonden.
- Grote Getevallei (Linter, Tienen, Zoutleeuw) als complex valleisysteem met ruimte voor water en biodiversiteit en wilde natuur. Het kerngebied van de kamsalamender – ook Getedraak genoemd- en vele soorten van grootschalige natte natuurcomplexen. Het Grote Getewandelnetwerk werd zelfs tweemaal uitgeroepen tot het meest attractieve wandelnetwerk resp. in Vlaanderen en in Vlaams-Brabant
- Tiens Broek (Tienen, Linter) waar te samen met het Wissebos een belangrijke oude veenkern voorkomt. Veenkern die zolang het veen nat blijft, een reuzeopslag van CO₂ verzekert, vele malen groter dan bos, en dus een belangrijke klimaatbuffer is, maar bij verdroging/drainering het omgekeerde teweegbrengt: het vrijkomen van een CO₂-bom.
- Aronst Hoek (Geetbets, Zoutleeuw) een natuurcomplex van meer dan 550 ha in de delta van Gete en Melsterbeek vol van biodiversiteit en van cruciaal belang voor het watersysteem
- Rozendaalbeekvallei (Vissenaeken-Tienen) en Paddepoel (Glabbeek) met unieke blauwgraslanden, en een doorstroommoeras dat in vorig nummer van Natuur en Landschap, 2024,1, p. 8-11)
- Hazeberg - Bovenloop Velpevallei - Molensteen (Bierbeek)

en nog zovele andere beheerde natuurgebieden, die er nu staan als rotsen in de branding, als natuur voor iedereen, voor de lokale bevolking en voor de recreanten.

Hoe Natuurpunt de laatste 25 jaar het verschil maakte bij uitbouw uniek netwerk natuurgebieden en dit ook wil blijven doen

Natuur beschermen in het zuidoosten van Vlaams-Brabant was steeds moeilijk: nauwelijks habitatgebieden, nauwelijks natuurgebied op het gewestplan,... omdat dat gewestplan indertijd (van meer dan 50 jaar geleden!) hier zo kwistig de gele kleur (voor landbouwgebied) heeft gehanteerd zonder rekening te houden met de wel degelijk aanwezige natuur en bossen, de kwetsbare valleien en zelfs aloude historische gehuchten. Deze streek staat in Vlaanderen niet alleen. Denk maar aan bv. de IJzervallei, die het afgelopen jaar in nieuws kwam met ernstige wateroverlast en waterellende...

Ondanks deze handicap is hier in Zuidoost-Brabant een stevig netwerk aan natuurgebieden uitgebouwd. Tegen de stroom in en met prachtige resultaten voor de natuurontwikkeling en de invulling van publieke doelen. Deze natuurgebieden zijn er gekomen niet door regeltjes, wetgeving of beslissingen op de gemeenteraden, ze zijn er gekomen omdat de inwoners van de regio zich hebben georganiseerd om maatschappelijke doelen te realiseren. Natuurgebieden die nu stuk voor stuk Vlaamse topgebieden zijn en die er niet of nooit geweest zouden zijn indien de boerenorganisaties zoals ze nu eisen, hun zin hadden gekregen: lees alle natuuraankopen stop zetten binnen het gedateerde agrarisch gebied op de gewestplannen.

Wat zouden we dan wel gehad hebben?

Alleen een grootschalig landbouwlandschap zonder biodiversiteit, zonder belevingswaarde en met een desastreus water-erosieprobleem.

In plaats van deze gebieden te verwensen en de zwarte piet toe te schuiven, zouden we elke Vlaamse gemeente een Doysbroek, een Rosdel of een Paddepoel willen toewensen. Dergelijke gebieden zijn een noodzakelijk onderdeel van een leefbare gemeente.

En dit gaat veel verder dan alleen zorg voor de biodiversiteit,... ze leveren een bijna eindeloze resem aan maatschappelijke diensten: een gezond milieu, zuivere lucht, proper en voldoende water, ruimte voor waterberging, aanpak van droogte, opslag CO₂, klimaatbuffering...

Ze zijn gerealiseerd doordat oprechte, geëngageerde en gedreven vrijwilligers binnen een lokale Natuurpunt-afdeling zich hiervoor hebben ingezet geholpen door deels publieke middelen, maar evenzeer met de inbreng van heel veel eigen middelen en energie. Eigen middelen die ingezet werden voor duurzame maatschappelijke doelen.

Hierna volgen drie voorbeelden hoe Natuurpunt en haar vrijwilligers in het Velpe- en Getebekken natuurgebieden hebben uitgebouwd met prachtige resultaten voor de biodiversiteit en zonder de landbouwstructuur aan te tasten.

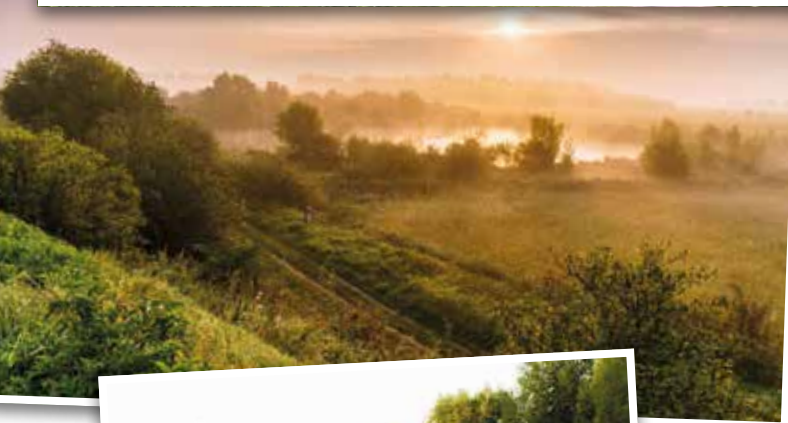
Natuurherstel in:

- Hoegaarden
- de Grote Getevallei
- Heibos in Kortenaken en omgeving

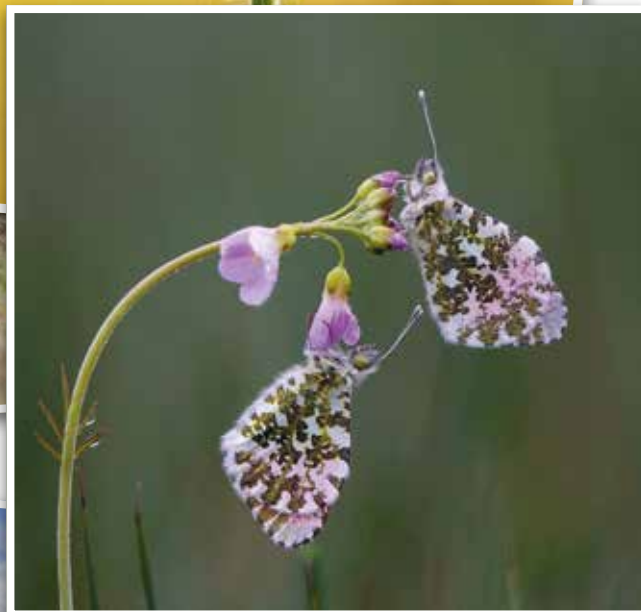
■ In Rosdel (Hoegaarden) waar Natuurpunt sinds 2000 op de kalkrijke hellingen soortenrijke graslanden ontwikkelde, komen nu naast verschillende orchideeën voor Vlaanderen unieke soorten voor zoals het klaverblauwtje. Foto Pieter-Jan Alles

■ Wat nu iconische natuurgebieden met prachtige landschappen en rijke biodiversiteit in agrarische bestemming zijn, moeten ook in de toekomst verder gerealiseerd en uitgebouwd worden.

BL. Grote Getevallei Linter, foto Pieter-Jan Alles - BR. Hazenberg Opvelp, foto Jules Robijns - ML. Tiens Broek Tienen met Wissebos in de verte, foto Pieter-Jan Alles - MR. Aronst Hoek Geetbets, foto Jaak Geebelen - OL. Rozendaalbeekvallei Vissenaken, foto Luc Nagels - OR. Menevallei Meldert, foto Paul Van Nuffel.

■ Deze natuurgebieden in agrarische bestemming herbergen een hoge soortenrijkdom en zorgen voor functionerende ecosystemen. BL. grauwe klauwier in structuurrijke valleilandschappen, foto Karel Van Rompaey - BR. de zeldzame knautiabij op beemdkroon, foto Pieter-Jan Alles - ML. bolwerk bedreigde wulp in Gete- en Velpevallei, foto Pim Wolfs - MR. oranjetipje op pinksterbloem, alleen in bloemrijke graslanden, foto Johan Quinten - OL. brede orchis in natte, niet bemeste graslanden, foto Dieter Bauwens - OR. knolsteenbreek, typisch voor valleigebieden, foto Jaak Geebelen.

Velpe- en Getebekken

Natuurherstel in Hoegaarden: Natuurpunt maakt het verschil

Hoegaarden: een gemeente die bekend staat om haar prachtige landschap, haar bier maar ook haar erosie- en waterproblematiek, en evenzeer om haar door Natuurpunt gerealiseerde aantrekkelijke natuurgebieden. In 1978 bij de vaststelling van het gewestplan Tienen-Landen was het duidelijk: landbouw was de basis van het landschap, natuur was maar een onbelangrijke bijzaak die hierin verweven was. Landbouw en natuur werden als één geheel beschouwd en aangeduid in dezelfde gele kleur, nl. als agrarisch gebied. Kwistig werd het gele penseel gebruikt voor 87% van de gemeente en het groene amper voor 2,5%. Onder die laatste vielen alle bufferzones, parkgebieden en natuurgebieden. In Hoegaarden was er voor exact 1,01 ha natuurgebied voorzien.

Vijftig jaar later en door werken van onderuit heeft Natuurpunt Velpe-Mene ruimte gecreëerd voor effectieve natuur in het omgevende agrarische landschap met de oprichting van de reservaten Mene-Jordaan, Meldertbos, Rosdel en Getebeemden. Allemaal gebieden die tot stand zijn gekomen zonder enige aantasting van de landbouwstructuur of het landbouwkarakter van het Hoegaardse. Bouwen in overstromingsgebied werd tegengehouden. Er werd gewerkt aan aaneengesloten natuurgebieden gaande van de vallei over de erosiegevoelige hellingen tot aan het plateau met gradiënten. Juist dit blijkt nu enorm belangrijk bij de aan de gang zijnde klimaatverandering om de nodige buffers voor adaptatie op te bouwen, om het landschap

■ Ringslang in Meldertbos en Mene-Jordaan. Foto Dieter Bauwens

■ Hondskruid in Rosdel. Foto Hugo Abts

■ Unieke groeiplaats van bleek bosvogeltje in Hoegaarden. Foto Rik Convents

■ Bokkenorchis. Foto Rik Convents

■ Menevallei: moeras en nat grasland. Foto Pieter-Jan Alles

■ Bijenorchis. Foto Dieter Bauwens

■ Kalkhoudend moeras. Foto Jules Robijns

■ Droog grasland met marjolein. Foto Jules Robijns

■ Margrietten in Rosdel. Foto Pieter-Jan Alles

robuuster te maken tegen erosie die steeds verergert door de toegenomen piekneerslag en schaalvergroting van de akkers, en met veenbehoud en veenherstel in de valleien. Zoals eerder al gezegd: veen dat mits het behoud van de natte valleibodem de beste opslag garandeert van koolstof – trouwens veel meer dan bos – maar bij draineren en ploegen enorme hoeveelheden koolstof in de atmosfeer brengt. Door terugdringen van de drainage binnen de beheerde percelen en het behoud van veenweiden die dus niet omgezet werden naar maïsakkers heeft Natuurpunt Velpemene het vrijkomen van een koolstofbom voorkomen.

Wat gebeurde, is een zegen voor de streek, voor het dorp, voor de samenleving en dit zonder veel complicaties, op een vrijwillige manier, zonder enige dwang, zonder enige beperking voor derden – in weerwil van wat de landbouw beweert – maar met enorme

baten. Natuur volgens het Natuurpunt-model: een kans voor de streek! Ondertussen staan de natuurgebieden als een huis. Wordt Hoegaarden gezien als een echt wandelgebied en worden de reservaten algemeen erkend als zeer waardevol. Dit was niet altijd zo, en ook hiervoor is gestreden en zijn enorme inspanningen geleverd. Maar blijkbaar staan onder druk van manifesterende tractoren die aanpak en deze natuuro oplossingen opnieuw ter discussie.

Met dit verhaal willen we duidelijk aantonen dat natuur een kans is voor een streek, een kans die we in ons aller belang moeten grijpen. Het is de natuur die bedreigd is, niet de natuur die bedreigt, ook niet binnen het agrarisch gebied. Niet de natuur is het probleem, de natuur is de oplossing. Dat is de essentie van de campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant.

Velpe- en Getebekken

10 jaar natuurgebied Grote Getevallei, grootse natuur veilig gesteld in agrarisch gebied.

Wim Fourie

Het Natuurgebied Grote Getevallei is een typevoorbeeld van een gebied waar hoge natuurwaarden, een attractief wandelnetwerk en synchronisatie met waterbeheer hand in hand gaan. Bij de ruilverkaveling Melkwezer werd gekozen om het gebied Doysbroek een natuurfunctie te geven. Toen de jonge Provincie Vlaams-Brabant gronden zocht voor natuurontwikkeling en om te bebossen, werd na een overlegproces o.m. met de landbouwsector gekozen om dit te doen in de Getevallei (1997). Ondanks het feit dat het valleilandschap van de Getevallei een hoge biodiversiteits- en landschappelijke waarde heeft en ook periodiek overstroomt werd bij de vaststelling van het gewestplan Tienen-Landen ook in de Getevallei, buiten het Wissebos, geen natuurgebied aangeduid en kreeg dit valleigebied met de Tiense Putten, Doysbroek, complex Grote Gete en Aronst Hoek een gele kleur, nl. agrarisch gebied. Duidelijk een aberatie die niet heeft verhinderd dat op vrijwillige basis een heus netwerk van samenhangende natuurcomplexen kon uitgebouwd worden zonder dat deze gebieden beperkingen of afstandsregels opleggen. Daarom is ook het natuurgebied 'Grote Getevallei' een typevoorbeeld voor de campagne 'Natuur in het Hart in Oost-Brabant'. Ook hier is het werk niet af en is het belangrijk dat we de natuurgebieden verder kunnen uitbouwen en uitbreiden.

Hoe het beheerde natuurgebied Grote Getevallei tot stand kwam

Sinds 1996 zetten vrijwilligers van Natuurpunt zich in om de natuurwaarden van de Grote Getevallei te verhogen. Destijds werden twee kleine natuurgebieden beheerd. Vandaag zijn dit de hoekstenen van natuurgebied Grote Getevallei. In Neerlinter is dit Doysbroek met zijn mozaïek aan natuurtypes, zoals bloemrijke graslanden, bosjes en de halfopen, ruigere wastine. In Drieslinter wordt sindsdien ook het poelenlandschap Viskot beheerd. Hier werd een belangrijke populatie kamsalamanders (her)ontdekt, waarop het gevoerde beheer steeds meer werd afgestemd en gefinetuned. Het redden en veilig stellen van deze populatie "Getedragen" betekende de start van de samenwerking tussen de provincie Vlaams-Brabant, het Regionaal Landschap Zuid Hageland, de gemeente Linter en Natuurpunt. In 2014 legde de provincie Vlaams-Brabant het beheer van de provinciale gronden in Zoutleeuw en Linter, voornamelijk gelegen tussen

Viskot en Doysbroek, in de deskundige handen van Natuurpunt. Natuurgebied Grote Getevallei was geboren, en blaast dus dit jaar al tien kaarsen uit!

Natuurherstel op kruissnelheid

In 2019 keurde de Vlaamse Overheid het natuurbeheerplan voor natuurgebied Grote Getevallei goed. Dankzij de gedegen kennis van lokale vrijwilligers zijn op de juiste plaatsen de natuurdoelstellingen hoog gelegd. Door professionele en vrijwillige medewerkers van Natuurpunt is hard gewerkt om dit beheerplan ook tot uitvoering te brengen. Zo werden bossen uitgebreid aansluitend op bestaande boskernen, terwijl op de valleiflank extra hagen en houtkanten werden aangeplant. Ruigtes werden opnieuw in maaibeheer genomen of bergraasd en op de meest interessante locaties, waar bijvoorbeeld grondwater tot het maaiveld reikt, herstelde Natuurpunt bloemrijke graslanden. Waar een win-winsituatie mogelijk is, wordt samengewerkt met lokale landbouwers onder

de vorm van maai- of begrazingsbeheer. Resultaten bleven dan ook niet uit. Naast het uitbreiden van de populatie kamsalamanders, huisvest de Grote Getevallei sinds een paar jaar ook nieuwe soorten dagvlinders zoals klaverblauwtje en staartblauwtje. Detailbeheer van natte bloemrijke graslanden deed dotterbloemen opnieuw bloeien, en ondertussen zijn er zelfs verschillende soorten orchideeën terug te vinden.

■ Grote Getevallei: bloemrijke graslanden, hier met brede orchis. Een zegen voor de biodiversiteit.

Foto Pieter-Jan Alles

In de lente zijn we vereerd om zomertortel, wielewaal, geelgors, grauwe klauwier, spotvogel, nachtegaal en vele anderen notoire valleivogels te mogen ontvangen in het natuurgebied.

Attractief wandelnetwerk Grote Getevallei

Maar ook aan alle mensen die graag genieten van al dat moois werd de laatste 10 jaar gedacht. Het Wandelnetwerk Getevallei werd intussen al bekroond. Vooral door de inzet van het Regionaal Landschap Zuid Hageland en met de steun van gemeente Linter en de provincie Vlaams-Brabant verschenen er tal van leuke infrastructuren in de Grote Getevallei. Denk daarbij aan de 'Golden Geet', de natuurlijke speeltuin aan de Stationsstraat, de klamsalamander en recent ook de uitkijktoren "Houten Reus" aan de Kamsalamanderhut. Hierdoor blijven de wandelingen door het natuurgebied voor jong en oud interessant.

10 jaar Grote Getevallei

We laten de 10de verjaardag van de Grote Getevallei uiteraard niet zomaar aan ons passeren. Het is ook een gepast moment om alle vrijwilligers die betrokken zijn in dit project – letterlijk – in de veldbloemen te zetten. Niet alleen worden talloze beheertaken vervuld, ook staan ze in voor de coördinatie van het gevoerde beheer, de monitoring, het organiseren van evenementen die de broodnodige centjes in onze lade brengen, gerichte aankopen om toe te werken naar nog betere natuurwaarden,... Ze zijn met andere woorden onbetaalbaar.

Daarom plannen we op 2 juni 2024 een **"Receptiewandeling 10 jaar natuurbeheer Grote Getevallei"**, waarbij we onze gasten langs de meest in het oog springende natuurplekken gidsen. Wil jij er graag bij zijn? Kom dan om 9 uur naar het Stationsplein in Drieslinter. Afsluiten doen we rond de middag aan de Kamsalamanderhut, waar we eerst een glas heffen en klinken op een biodiverse toekomst.

■ Belangrijke populatie van de grote kamsalamander onze "Getedraak": een typische soort voor de Grote Getevallei.
Foto Pieter-Jan Alles

Voor vragen over de activiteit of natuurgebied Grote Getevallei kan je terecht op natuurpunt.linter@gmail.com of volg ons via <https://www.facebook.com/natuurpunt.linter>.

■ Foto Kevin Lambeets

Velpe- en Getebekken

Hoe Natuurpunt Gete-Velpe kleur en leven geeft aan het agrarisch landschap rond het Heibos, Kortenaak

Jaak Geebelen

In en rondom de Heibos bevond zich 25 jaar geleden een uitgekleeft Hagelands landschap met zwaar bemeste weilanden, maisakkers en laagstamboomgaarden. In die periode kocht Natuurpunt het bos samen met aanliggende gronden. Inmiddels werden er rondom dit kerngebied nog een 20-tal hectaren voor de biodiversiteit kansrijke percelen in agrarisch gebied op het gewestplan aangekocht. Met als doel de verloren landschaps- en natuurwaarden voor een gedeelte te herstellen.

Na 25 jaar hebben onze initiatieven het agrarisch gebied rondom de Heibos een totaal andere aanblik gekregen. De voormalige bemeste en bespoten maisakkers evolueren naar kruidenrijke graslanden en werden via diverse plantacties omzoomd door hagen en houtkanten. Hiervan profiteren talrijke vogels zoals bijvoorbeeld geelgors, roodborsttapuit en veldleeuwerik die terug een plek in het landschap kregen. Ook de insecten waaronder de bestuivers vinden er weer hun gading. Zo komt er terug leven in de groene woestijn die het landbouwlanschap tegenwoordig is.

Voor het graslandbeheer werkten we vanaf het begin samen met een biolandbouwer. De graslanden worden door hem gemaaid en/of door zijn dieren begraasd. Kortom een voorbeeld hoe versterking van de biodiversiteit en de landschappelijke waarden samengaan, en hoe terzelfdertijd kan samengewerkt worden met de lokale landbouwers in een korte ketenmodel. Natuurherstel werkt en samenwerking landbouw en natuur kan.

■ Boven. Schril contrast en harde grens tussen beheerd natuurgebied en akker. Foto Jaak Geebelen

■ Links. Roodborsttapuit: terug van weg geweest dankzij herstel structuurrijk landschap zoals in foto hieronder. Foto Karel Van Rompaey

■ Onder. Foto Jaak Geebelen

Demervallei

Natuur en uitbouw natuurgebieden als leidraad voor een veilige en mooie Demervallei

Luc Vervoort

Met grote inspanningen van Natuurpunt-vrijwilligers, sympathisanten en overheden als het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Vlaamse Waterweg kon afgelopen decennia een netwerk van beheerde natuurpercelen worden uitgebouwd in de Demer en Laakvallei van Diest tot Werchter. Gebieden zoals de Demerbroeken, Achter Schoonhoven, Vorsdonkbroek, Demerbeemden en Laekdal zijn ondertussen een begrip inzake landschapsbeleving en biodiversiteit tot ver buiten de streek. Samen vormen deze gebieden de sterkhouders voor Europese natuurwaarden op de rand van Kempen en Hageland. Deze resem natuurgebieden bieden naast de biodiversiteit nog verschillende andere ecosysteemdiensten aan de bevolking waarvan de bescherming tegen overstromingen en drinkwatervoorziening de meest gekende zijn. Maar het werk is niet af en dreigt nu onmogelijk gemaakt te worden.

Ruimte voor natuur is ruimte voor water

Vroegere indijkingen en uitdiepingen van de rivier bleken geen afdoende en duurzame oplossing tegen wateroverlast. Integendeel, de rechte trekkingen van rivieren en beken hebben de problemen naar stroomafwaarts verlegd. In periodes van toenemende droogtes door klimaatverandering tasten ze op onverantwoorde wijze de grondwaterpeilen aan. Bovendien waren al deze ingrepen een ramp voor de biodiversiteit. Het grondwaterpeil daalt zodanig dat poelen, sloten en andere natte biotopen een groot stuk van het jaar droogvallen. Wat het leven kost aan heel wat zeldzame fauna en flora.

Rond de slogan 'Natte voeten, droge broeken' stelde Natuurpunt Oost-Brabant, Regionale vereniging voor Natuur en Landschap destijds reeds de noodlottige samenhang van verdroging en

wateroverlast aan de kaak. Overstromingen én verdroging: beide euvels zijn onlosmakelijk met mekaar verbonden door de te snelle afvoer van neerslagwater en te weinig infiltratie ervan in de bodem als grondwater.

Vele jaren acties en studiewerk én zoveel afwegingen en inspraakrondes verder komen een aantal herstelacties van de grond. Dit in het kader van het 'Sigmaplan' en de 'Blue deal', door de Vlaamse overheid opgestelde actieplannen die de schade van overstromingen en verdroging ten gronde willen aanpakken. Resultaten worden nu met mondjasmaat zichtbaar, maar telkens zal een gedegen finetuning vereist zijn om natuurwaarden mee te laten liften op deze ingrepen. Water is de kracht achter al de natuurgebieden in de Demervallei, en naast herstel van natuurlijker waterpeilen is ook de waterkwaliteit en een doorgedreven waterzuivering nog een hele opdracht.

■ Demervallei: ruimte voor natuur is ruimte voor water en vice versa. Foto Luc Vervoort

Integrale oplossing?

Het Sigmaplan voorziet om de loop van de Demer terug een derde langer te maken door de (her)inschakeling van een 30-tal van de vroeger afgesneden meanders (de zgn. 'coupures'). Zo kan er meer water gebufferd worden in natte periodes en zal de rivier in droge periodes 'voller' blijven zodat hij het omliggende grondwater minder aanzuigt. Bij heel hoge waterafvoeren kan bovendien het Demerwater vrij over de niet-ingedijkte oevers van de herstelde meanders afvloeien naar de natuurlijke overstromingsgebieden.

Ondanks de verschillende natuurgebieden in beheer bij Natuurpunt en het Agentschap Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid zijn veel valleigronden nog in versnipperde eigendom en zijn er tegenstrijdige belangen. Ongeveer iedereen is er wel voorstander van dat natuur en water ergens een plaats moeten krijgen, maar liefst niet op de eigen grond. Dus wordt bij dreigende overstromingen het water zoveel mogelijk op de natuurgebieden afgewenteld i.p.v. de vallei als geheel te gebruiken. Maar natuurgebieden zijn er niet mee gebaat dat ze onnatuurlijk dikwijls en veel (vervuild) water met een zeer hoge waterkolom moeten bergen omdat er elders te weinig ruimte voor water wordt gemaakt. Want dan verzuipt een groot deel fauna en flora, zeker als die 'berging' in de zomer moet gebeuren. Alleen grootschalige samenhangende natuurgebieden in de valleien geven voldoende ruimte voor water. Een integrale aanpak met herstel van de waterhuishouding en natuur over grote delen van de vallei, kan een duurzame oplossing garanderen.

Hier ligt ten dele ook de uitdaging: hoe de resterende landbouwactiviteiten terug in overeenstemming kunnen gebracht worden met de aard van het gebied, met name hoe diep ontwaterde en sterk bemeste maïsvelden in de vallei terug omgezet kunnen worden naar duurzaam beheerd gras- en weiland. Een bodemgebruik dat eeuwenlang de hoofdmoot vormde in de vallei en een samenleven van natuur en landbouw al die tijd wél mogelijk maakte.

■ Sigmaplan Demer, herstelde meander.

Zo kan de rivier enerzijds meer water bufferen en anderzijds meer vasthouden. Foto Kevin Feytons

■ Overstroomde maïsvelden in de vallei: de onzin geïllustreerd van zwaar gedraineerde en bemeste maïsvelden tot tegen de oevers van de rivier. Hier moet de vallei teruggegeven worden aan de natuur of het landbouwgebruik aangepast worden aan de rivierdynamiek. Foto Kevin Feytons

Van duurzaam landgebruik naar industriële landbouw

De Demervallei was het typevoorbeeld waar duurzame traditionele landbouw, ecosysteemdiensten en biodiversiteit grotendeels samenspoorden. Het historisch gemengd landbouwbedrijf benutte de grond telkens naar zijn aard en geschiktheid. Vochtige en overstroombare gronden waren ideale hooi- en weilandgebieden. In een tijd toen het vee nog op de wei mocht... Dankzij de winteroverstromingen met vruchtbaar leemhoudend water, was de vallei zelfs de motor voor akkerbouw op de drogere gronden elders. Vee en hooi brachten via de mest de voedingsstoffen aan die de akkerbouw mogelijk maakten. Er was dus een recuperatiesysteem en kringloopsysteem avant la lettre. Millennialang.

De komst van kunstmest en de aanvoer van veevoer, grotendeels soya uit ontboste tropische gebieden, veranderden dit beeld op korte termijn. Het kringloopstelsel via de vallei werd teniet gedaan, en omgekeerd was het nu de bedoeling dat de vallei de mestoverschotten van een overgedimensioneerde veeteelt moest te slikken krijgen. Een gewas dat op die zwaarbemeste gronden goed wil aarden, is maïs. Om de natte valleigronden goed toegankelijk te maken voor de zware machines moesten de valleigronden diep worden ontwaterd en de vallei overstromingsvrij worden. Dit valt moeilijk 'duurzame landbouw' te noemen. Van de oorspronkelijke biodiversiteit schiet op deze manier niet veel meer over.

Samenhangende beheerde natuurgebieden noodzakelijk

Veel ecologisch waardevol landbouwgebied, ook als dusdanig bestemd op de gewestplannen, is op die manier systematisch verloren gegaan. Natuurpunt heeft zich op volledig vrijwillige basis ingezet om gebieden met soortenrijke graslanden, waardevolle poelen en sloten te vrijwaren van vernieling en een gepast beheer te geven. Dikwijls werkt ze hiervoor samen met landbouwers die hooi en extensief houden van vee nog wel in hun bedrijfsvoering trachten in te passen. Maar ook andere natte natuur en bossen bleven niet gespaard van het modern landbouwgebruik: verdroging, vermessing en pesticiden dringen diep door in de natuurgebieden aangeduid op de gewestplannen. Daarom streeft Natuurpunt naar grote samenhangende natuurgebieden in de Demervallei om negatieve invloeden te weren en anderzijds positieve ingrepen op voldoende schaal te kunnen nemen voor herstel van biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Meestal komt dit neer op het herstel van het natte karakter, een natuurlijke bodemvruchtbaarheid en een mozaïek van vegetaties. De meeste beheerde natuurgebieden vormen stilaan een staalkaart voor deze aanpak en zijn de sterkhouders voor de biodiversiteit op regionaal tot zelfs internationaal niveau. Om dit verder mogelijk te maken is een slagvaardig aankoopbeleid nodig.

Europees waardevol

Zoals bekend is de Demervallei grotendeels aangeduid als Europees te beschermen Vogel- en Habitatrichtlijngebied. De doelstellingen voor de hier te herstellen habitats en leefgebied voor beschermde soorten werden eerder reeds vastgelegd. Zonder het bovenbeschreven herstel van een meer natuurlijke waterhuishouding, is het herstel of de terugkeer van deze soorten uiteraard niet mogelijk. Het is de bedoeling – en zelfs een verplichting – dat Europees bedreigde vogelsoorten als roerdomp, porseleinhoen en kwartelkoning terug kunnen keren naar de Demervallei. Ook blauwborst, watersnip, grauwe klauwier, zomertaling en vissen als grote modderkruiper en kwabaal of Europees bedreigde vlinders en libellen moeten in de Demervallei terug een beter oord vinden.

Ondertussen spreken de reeds behaalde resultaten van het natuurbeheer in de Demergebieden alvast boekdelen. Heel zeldzame biotopen zoals trilvenen, soortenrijke waterpartijen, broekbossen en orchideeënrijke natte graslanden werden – op deskundige wijze en met zeer veel inzet van de beheerteams van Natuurpunt – hersteld. Soms zelfs op een niveau dat niet meer mogelijk werd geacht voor Vlaanderen. Verschillende sterk bedreigde of uitgestorven gewaande soorten keerden weer. Langs de wandelpaden en tijdens de talrijke excursies kan het publiek kennis maken met deze wondere wereld.

De Demer- en Laakvallei bezitten ook nog een uitzonderlijk landschappelijk en cultuurhistorisch erfgoed dat een erkenning opleverde door de Vlaamse regering als zgn. 'erfgoedlandschap'. Landschappelijke ingrepen zullen dit patrimonium moeten ontzien of versterken. Voor de beheerde natuurgebieden werden of worden beheerplannen opgemaakt die het behoud of de versterking van natuur en erfgoed combineren.

Beheerde natuurgebieden dragen dus aanzienlijk bij aan een veiliger rivier en tegelijk een boeiender, levendiger en

■ Voorbeelden biodiversiteit in de Demervallei:
Harlekijn (Kevin Feytons) - Gele wasplaat (Kevin Feytons) - Blauwborst (Willy Vandersteegen) - Phegeavlinder (Kevin Feytons)

aantrekkelijker valleilandschap. Alleen maar meerwaardes voor de mensen die er wonen en een boost voor het imago van het Hageland.

Natuur als kans voor een streek

De Demer heeft van oudsher de identiteit van de streek 'tussen Kempen en Hageland' mee bepaald. De bewoning en de menselijke activiteiten waren erop gericht. Na de grootschalige watervervuiling en verloedering van de vallei keerde men zich er van af. Het troebele water binnen de hoge dijken zo snel mogelijk naar zee sturen was het credo. Projectontwikkelaars lieten hun oog vallen op het open valleigebied voor industrieterreinen, verkavelingen of weekendparken, voor de agro-industrie was of is het nog steeds vooral een dumpplaats van overtollige mest. Natuurgebied werd beschouwd als waardeloze grond.

Nu begint men gelukkig meer en meer de waarde te zien van water en natuur en het samenhangende beheer ervan. Niet alleen voor de zgn. ecosysteemdiensten als bescherming tegen wateroverlast of (drink)watervoorziening, maar ook als bijdrage aan de levenskwaliteit. Aankoop, inrichting, beheer en openstelling van natuurgebieden heeft voor mensen de overweldigende natuurpracht van de vallei geopenbaard. Niet voor niets zijn sommige wandelknooppunten in de Demervallei bij de meest belopen tracés in Vlaanderen.

Ondanks nog heel wat knelpunten kan iedereen merken dat de Demervallei – dankzij de beheerde natuurgebieden en tal van natuurprojecten – in sterk contrast komt te staan met de uitkleding, de verstedelijking en de 'verrommeling' van het landschap rondom. Grotere, robuustere natuurgebieden kunnen de Demervallei maken tot één van de mooiste rivierlandschappen

■ Op wandel in de Demerstreek, een topbeleving.
Foto FB Scherpenheuvel-Zichem

in Vlaanderen. Daar willen we ook in de toekomst verder aan werken. Dat nu het aankoopbeleid van natuurgebieden voor natuurontwikkeling in vraag wordt gesteld, is daarom onbegrijpelijk en volledig contraproductief voor de doelen en uitdagingen rond biodiversiteit, water, klimaat en natuurbeleving.

In dit verhaal kan en wil de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant een trekkersrol blijven spelen. Daarom moeten we nu met de campagne Natuur in het hart in Oost-Brabant de druk om het aankoopbeleid te stoppen tegengaan en deze bedreiging omzetten in een nieuwe kans voor een slagvaardig natuurbeleid. We blijven ons inzetten om gebiedskennis, inspiratie en projecten aan te reiken, mee boeiende plekken te creëren, belevingsplaatsen en -activiteiten voor bijzondere natuur, landschap en erfgoed te realiseren, een ondersteunend vrijwilligersnetwerk te stimuleren en te enthousiasmeren, en als zodanig mee een streekverhaal te maken.

■ Links. Demerbroeken: Natuurpunt streeft naar grote samenhangende natuurgebieden in de Demervallei in functie van het herstel van de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten. Grotere, robuustere natuurgebieden kunnen de Demervallei maken tot één van de mooiste rivierlandschappen in Vlaanderen. Daar willen we ook in de toekomst verder aan werken. Foto Kevin Feytons

■ Rechts. Aantrekkelijk rivierlandschap. Hier met waterviolier. Foto Luc Vervoort

■ Onder. Trilveen in Vorsdonkbroek. Veen is nog meer dan bos essentieel voor opslag CO₂ indien niet ontwaterd. Foto Luc Vervoort

Groene Vallei

Natuur in het Hart in de Groene Vallei

Paul van Leest, voorzitter Natuurpunt Kortenberg, lid van Bestuur Regionale Vereniging Natuur en Landschap

Situering vooraf

De Groene Vallei viert feest. In het weekend van 8 en 9 juni is iedereen uitgenodigd om mee te vieren en ter plekke kennis te maken met de Groene Vallei (voor het programma zie p. 22). In de 10 voorbije jaren is de Groene Vallei een begrip geworden: een reeks afzonderlijke natuurgebieden zijn met elkaar verbonden tot een uniek groen hart midden in de verstedelijkte Vlaamse Ruit tussen Brussel-Leuven-Mechelen. Een groen hart dat een hotspot is voor biodiversiteit met vele Europese habitats, en waar ruimte is voor water, herstel van de waterhuishouding en voor natuurbeleving. Een Groene Vallei die een contramal vormt tegen de steeds verdere verstedelijking en essentieel is voor de identiteit en leefbaarheid van deze streek.

De Groene Vallei is een project waar elke gemeente, elk dorp, elke lokale gemeenschap fier zou moeten op zijn. Dit project lijkt nu vanzelfsprekend, het kwam er echter maar dankzij de inzet van vele vrijwilligers van de betrokken Natuurpunt-afdelingen die hier de voorbije jaren hard aan gewerkt en effectief het verschil gemaakt hebben. Niet alleen met woorden en papieren plannen maar met tastbare en onomkeerbare realisaties op het terrein. En daar wringt op dit ogenblik juist het schoentje. Het succes van het project Groene Vallei zit hem in twee met elkaar verbonden determinanten: de tomeloze inzet van zoveel geëngageerde Natuurpunt-vrijwilligers én dit gekoppeld aan het vrijwillig aankoopmodel, dat nu ter discussie staat. Daardoor konden zonder enige beperking voor anderen stap voor stap kleine gebieden tot meer samenhangende eenheden uitgebouwd worden.

Momenteel staat in de naweeën van het boerenprotest het aankoopbeleid van natuurgebieden in de valleien, die veelal op de oude gewestplannen nogal ondoordacht agrarische bestemming kregen, onder druk. De Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant wil met de campagne 'Natuur in het Hart' op een positieve manier het belang van de natuurgebieden en het belang van de verdere uitbouw van deze gebieden in de kijker zetten, en dit door een verantwoord en vrijwillig aankoopbeleid. Vooral in de valleien is dit meer dan nodig. Het gaat hier om gronden met hoge potentiële natuurwaarde en lage landbouwwaarde, maar essentieel voor het herstel van de waterhuishouding en de biodiversiteit. De bijdrage over 10 jaar Groene Vallei past ten eerste in dit themanummer van Natuur en Landschap.

■ Natuurbeleving in Silsombos

Waarom de Groene Vallei?

In de zomer van 2013 bundelden de Natuurpunt-afdelingen van Kampenhout, Herent, Kortenberg en MaViSt (Machelen-Vilvoorde-Steenokkerzeel) hun krachten om te komen tot een natuurpark in Midden-Brabant. In het drukbevolkte gebied tussen Leuven, Brussel en Mechelen bevindt zich een grote groene oase. Het natuurpark De Groene Vallei is een prachtig natuurgebied waarvan maar liefst 1300 ha deel uitmaakt van het Europees ecologisch Natura 2000-netwerk, (waartoe slechts een 30-tal gebieden in Vlaanderen toe behoren). Natuurpunt beheerde er in 2014 reeds meer dan 400 ha.

De natuurgebieden, opgenomen in de Groene Vallei, zijn het Silsombos, de Molenbeekvallei en de Rotte Gaten in de gemeente Kortenberg, het Torfbroek, het Hellebos-Steentjesbos-Rotbos en het Weisseterbos-Vogelzang in de gemeente Kampenhout, de Molenbeekvallei en het Kastanjebos in de gemeente Herent en het Floordambos-Peutiebos in de gemeente Steenokkerzeel. Het gaat hierbij vooral om moerasbossen en natte hooiweiden. Die willen we met elkaar verbinden zodat tot het Natuurpark De Groene Vallei kan uitgroeien tot het groene, kloppende hart van Vlaanderen.

De flora behoort tot de Europese top en vele van de planten komen nog maar op enkele plaatsen in Vlaanderen voor of zelfs alleen nog hier. Door de aanwezigheid van kwel (opstuwend grondwater) komen hier vochtige tot natte gronden voor, op een bodem die op heel wat plaatsen kalk bevat. Deze kalkrijke drassige graslanden herbergen tal van zeldzame soorten met in het bijzonder de orchideeën die er dankzij het natuurbeheer opnieuw welig groeien. Er zijn 11 soorten orchideeën te vinden.

De fauna spreekt tot de verbeelding: nachtegaal, blauwborst, houtsnip, havik, ijsvogel, ree, vos, hermelijn, libellen, vlinders,... Maar de natuur is hier vooral ook verweven met cultuur en geschiedenis.

■ Bezoekerscentrum Groene Vallei

■ Balie bezoekerscentrum.

■ Cursus natuurgids in het BC. Foto's Paul Van Leest

Op verschillende plekken langs wandelwegen heb je authentieke dorpsgezichten. Een mysterieus Mariabeeld deed de legende van de "Zwarte Madam" ontstaan, de Stenen Goot, een unieke constructie die het water van de ene waterloop over de andere moet leiden, de verschillende molens, kastelen en oude gebouwen maken het gebied extra aantrekkelijk.

De Groene Vallei biedt schitterende mogelijkheden voor wandelaars en iedereen die van de natuur wil genieten. Stel je voor: een wandeling door moerassen en bossen, wandelen op houten plankenpaden die zich langs bomen, stronken, vijvers en grachten slingeren... In De Groene Vallei krijg je hier en daar een echt gevoel van wildernis. Hier willen we plaats bieden aan natuur en beleving, aan mensen, dieren en planten.

De start

Het project van de Groene Vallei is gestart met een persmoment in februari 2014, met een grote opkomst en publicaties in diverse media. Voor het grote publiek was er een 'Walk for Nature' op 8 juni met een symposium 's ochtends en in de namiddag een uitgebreid pakket aan wandelingen, fietstochten en een huifkartocht. Bij de partners van de Walk vinden we de provincie, de gemeenten, het Agentschap voor Natuur en Bos, enkele horecabedrijven en drie boerderijen met een publiekswerking.

Organisatie

Natuurpunt (samen met de provincie Vlaams-Brabant) wilde Het Natuurpark De Groene Vallei verder laten evolueren als samenwerkingsproject naar een voorbeeldproject voor heel Vlaanderen. Natuurpunt wilde (samen met de provincie Vlaams-Brabant) een voortrekkersrol innemen, maar waarbij het partnership voorop staat. De belangrijkste partners in het uitbouwen van dit project zijn de gemeentelijke overheden (Herent, Kampenhout, Steenokkerzeel en Kortenberg), haar adviesorganen, de landbouw, lokale middenstand en de Vlaamse overheid. Er zouden in de loop van 2014 diverse overlegfora worden opgericht.

Er zijn duidelijke parallellen tussen het ontstaan van de Groene Vallei 10 jaar geleden en de uitbouw van de Brabantse Wouden waar momenteel aan wordt gewerkt. Het was bedoeld als een breed samenwerkingsproject, met veel partners. Het was duidelijk de bedoeling dat de landbouw hierin zou deelnemen, maar ook in de Groene Vallei haakten de landbouworganisaties af omdat ze vreesden dat mogelijke fysieke verbindingen tussen natuurgebieden ten koste zouden gaan van landbouwgrond of dat kleine landschapselementen de bedrijfsvoering zouden hinderen. Ook is niet elke gemeente of middenstander meer zo enthousiast, en overlegfora zijn doodgebloed. De Groene Vallei is uiteindelijk vooral een initiatief van Natuurpunt en gedragen door de Natuurpunt-afdelingen en vrijwilligers.

Verwezenlijkingen

Ondanks het deels wegvallen van partners is er de laatste 10 jaar hard gewerkt en is er veel gerealiseerd. We hebben hierbij veel te danken aan de bezieling van Ewoud L'Amiral, maar er zijn tientallen vrijwilligers betrokken geweest.

Bezoekerscentrum

Al vanaf het begin was het de bedoeling om een bezoekerscentrum op te richten. Na wat opties bekeken te hebben, konden we (althans Natuurpunt Beheer) het gebouw van de tennisvereniging bij de ingang van het Silsombos kopen. Na een stevige verbouwing met veel dank aan de hardwerkende vrijwilligers konden we in 2016 openen met een bar ruimte met infostand beneden en een polyvalente zaal boven.

De exploitatie van de bar ruimte heeft ons best wat kopzorgen bezorgd. We hadden niet genoeg vrijwilligers om een horecagelegenheid te exploiteren, dus moesten we op zoek naar een uitbater. Ik herinner me een bezoek aan het bezoekerscentrum De Veluwezoom bij Arnhem, waar me duidelijk te verstaan werd gegeven dat het bij het externe uitbating belangrijk is om de horecafunctie en de informatiefunctie goed te scheiden. Dat hebben we geweten. De eerste uitbaters wilden een brasserie met

■ De Groene Vallei, hotspot voor orchideeën, uniek in Vlaanderen. V.l.n.r.: Bergnachtorchis (Ewoud L'Amiral) - Bijenorchis (Ewoud L'Amiral) - Gevlekte orchis (Ernst Gülcher) - Brede orchis (Jules Robijns) - Vleeskleurige orchis (Rollin Verlinde, Vilda)

■ **Moeras in Silsombos**

een duidelijk andere doelgroep dan die van ons. De infostand was klein en werd steeds beknot. Na een kleine drie jaar moesten deze uitbaters stoppen. De nieuwe uitbaters stichtten 'Bar Bruis', een gigantisch succes. Het succes is zo groot, dat we veel volk trekken, maar ook hier overvleugeld dreigen te worden. We hebben dit voorlopig opgelost met een veranda met een infostand en een winkeltje. Vanaf juli gaan we de horecafunctie, direct gebonden aan de functie van het gebied, toch zelf exploiteren, een flinke uitdaging omdat je daar tientallen vrijwilligers voor nodig hebt en er heel wat bij komt kijken. Een groepje vrijwilligers is zich enthousiast op de organisatie aan het storten. We hebben nog veel mensen nodig die het leuk vinden om bij het serveren van een drankje of het verkopen van producten uit het winkeltje bezoekers te informeren over wat voor moois de omgeving te bieden heeft.

Wie mee wil doen, graag! Aanmelden bij Loredana Enachescu: bc.groenevallei@natuurpunt.be of 0479 77 06 76.

In de bovenzaal organiseren we informatiebijeenkomsten, cursussen en teambuildings. We verhuren de zaal ook om inkomsten te krijgen. Het bezoekerscentrum is de belangrijkste poort van het Silsombos. Daardoor kan alle informatie direct in de praktijk ervaren en getoetst worden, een gouden combinatie! Rond het bezoekerscentrum hebben we speelelementen voor kinderen kunnen realiseren, waardoor we een actieve en succesvolle kinderwerking hebben opgezet. Ook JNM Midden-Brabant profiteert hiervan. Normaal gesproken komt er volgend jaar nog meer.

Achter het bezoekerscentrum liggen drie tennisvelden. In het voorjaar van 2025 vertrekt de tennisvereniging en komt deze ruimte vrij. Inmiddels is een werkgroepje bezig met ideeën over de inrichting van deze ruimte. Hierbij staan educatie en beleving voorop.

LIFE Green Valleys

Via LIFE ondersteunt de Europese Unie milieu-, natuurbeschoud- en klimaatprojecten. In 2018 is een van deze projecten opgestart in de Groene Vallei. In dit project zit ook een uitwisseling met een Poolse zusterorganisatie, die vergelijkbare terreinen beheert ten oosten van Frankfurt aan de Oder. Het project loopt nog tot 2025. Het project geeft een enorme 'boost' aan het beheer van onze gebieden. Hierbij de voornaamste elementen:

- Aankoop van bossen en hooiweides
- Omzetten van populierenplantages in hooiweides
- Bosplantacties
- Aanleggen van plankenpaden
- Herstelbeheer met een speciale ploeg
- Zoeken naar innovatieve oplossingen voor beheersresten zoals gras
- Studies naar de waterhuishouding, bodemsamenstelling en fauna (vleermuizen, zeggekorfslak, kamsalamanders, kortschildkevers)
- Opstellen van nieuwe beheerplannen.

■ **Dotterbloemen. Foto Ernst Gülcher**

■ **Rechts. Zeldzame parnassia in Torfbroek. Foto Kurt Boux**

Voor eind dit jaar en begin volgend jaar is nog een groot project voorzien: een avonturenpad en een prikkelpad voor andersvaliden rond het bezoekerscentrum. Deze paden worden goed bewandelbaar, bij het prikkelpad ook voor rolstoelen. Langs het pad worden elementen geplaatst om het gebied te kunnen beleven en te kunnen spelen. Dit project zit nu in de vergunningsfase.

Het is de bedoeling dat het bij LIFE Green Valleys niet om een eenmalige 'boost' gaat. Er is geïnvesteerd in opleidingen voor vrijwilligers en in zwaar werkmateriaal dat vrijwilligers kunnen gebruiken.

■ **V.l.n.r.: Bosorchis (Ewoud L'Amiral) - Grote keverorchis (Jules Robijns) - Hondskruid (Jules Robijns) - Brede wespenorchis (Jules Robijns) - Moeraswespenorchis (Jules Robijns) - Grote muggenorchis (Kevin Feytons)**

■ Steentjesbos in Kampenhout. Foto Ernst Gülcher

Teambuildings

De Groene Vallei biedt teambuildings aan voor bedrijven. Meestal betekent dit een rondleiding door een gebied en het uitvoeren van beheerwerken. Voor deze teambuildings vragen we een vergoeding, die een welkome inkomstenbron vormen.

Vormingen

Vanuit de Groene Vallei zijn enkele cursussen Natuurgids en ook enkele introductiecursussen uitgevoerd. Momenteel lopen er zowel in Kampenhout als Steenokkerzeel zulke cursussen. We

hopen hiermee nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Inmiddels is er een actieve werkgroep van natuurgidsen. Ook zijn er eenmalige activiteiten zoals de Nacht van de Vleermuis, de Nacht van de Duisternis en Winteravondlezingen.

Beleving

Een deel van de weide naast het bezoekerscentrum is geschikt gemaakt voor kinderspeel. Zo ligt er een poel die 's zomers druk gebruikt wordt. Verder wordt er een zomerkamp georganiseerd. Tot voor kort was er in het najaar ook een belevingstocht in het donker: Mysterieuze Bossen. De bezoekers wandelden langs enkele vertelposten, waar een spannend verhaal langzaam uit de doeken werd gedaan. Deze activiteit was een groot succes (ook bij de vertellers en gidsen), maar het bos en de paden blijken toch te kwetsbaar om in het natte najaar honderden bezoekers tegelijk te ontvangen.

Hoe verder?

De Groene Vallei is na 10 jaar een blijvertje. We hopen het bezoekerscentrum volgend jaar verder uit te bouwen. Hopelijk zijn dan ook het avonturenpad en het prikkelpad klaar, waardoor er een groot natuurbelevingscentrum is ontstaan. Dan zal de bar door vrijwilligers worden verzorgd.

Het blijft verder zaak om de reservaten te vergroten en waar mogelijk te verbinden. Dit zal de eerstkomende tijd lastig zijn, door de boerenprotesten en de paniekerige reacties van beleidsmakers. De natuurverwevingsgebieden die we in de Groene Vallei willen verwerven zijn geen topgebieden voor de landbouw, vaak zijn ze gewoonweg te nat om de investeringen te verantwoorden voor de landbouwopbrengst. Hopelijk gaat iedereen de verweving weer realiseren. De natuur is te belangrijk, ook voor ons eigen welzijn. Wij gaan er in ieder geval voor! Maar eerst gaan we vieren.

Programma viering

Zaterdag, 8 juni 2024

- 14u00:** Begeleide fietstocht door de Groene Vallei, ook individueel via routeplan mogelijk.
- 17u30:** Bovenzaal: fototentoonstelling '10 jaar natuurpark Groene Vallei' - Paul Van Leest.
- 18u00:** Orchideeënnocturne, om de 20 minuten vertrekt een natuurgids
- 18u00:** Broodje bbq met muzikale omlijsting

Zondag, 9 juni 2024

- 13u00-17u00:**
 - Natuurmarkt, o.a. plantenverkoop, houtdraaien, pyrografie, imkerij, schapen scheren,...
 - Optreden van 'Harmonie de Verbroedering' uit Erps-Kwerps
 - Oude Belg maakt vuur aan, proef van de eerste alcoholhoudende drank 'Mede'
 - Sappentrappier, proef je zelf getrapte fruitdrank
 - Blotevoetenpad, wat leeft er in de poel, vlinders bekijken en andere kinderactiviteiten
 - Wandelparcours in het Silsombos met waarnemingsposten waar een natuurgids uitleg geeft.
 - Kinderworkshops in het bezoekerscentrum Groene Vallei
- 17u00:** Vrijlaten van gerevalideerde vogels uit een dierenopvangcentrum (onder voorbehoud)

Oproep: kom zo veel mogelijk per fiets of te voet, parking voetbalterrein (600 m) of sporthal (800 m).

Bezoekerscentrum Groene Vallei: Lelieboomgaardenstraat 60, 3071 Erps-kwerps

Uitnodiging

10 jaar Natuurpark Groene Vallei

Kom zelf kennismaken met de Groene Vallei tijdens het feestweekend van zaterdag en zondag 8 en 9 juni. Het programma vind je op volgende pagina.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap Natuurpunt Oost-Brabant

nodigt uit

Natuur in het Hart in Oost-Brabant Symposium

Zondag 23 juni 2024 - Abdij van Park, Tiendenschuur, Heverlee

Natuurgebieden in je buurt bieden tal van voordelen en kansen. Ze zijn belangrijk voor de biodiversiteit en het behoud van dieren- en plantensoorten, zijn klimaatbuffers en belangrijk voor de waterhuishouding. Ze geven kleur en identiteit aan het landschap en de streek en zijn belangrijk voor streekbeleving en gezondheid.

Dit symposium wil het belang van deze natuurgebieden in de kijker zetten en is een oproep en uitnodiging om krachtig en toekomstgericht verder te werken aan de uitbouw van de beheerde Natuurgebieden in Oost-Brabant.

Programma symposium Natuur in het hart in Oost-Brabant

Deuren: 9u30 - **Start:** 10u00

Dagvoorzitter Liesbet Cleynhens, Natuurpunt Beheer: inleiding
Patrick Meire, Professor em. UAntwerpen: Belang natuurgebieden in relatie tot biodiversiteit, klimaat, water en ecosysteemdiensten

Cases uit Oost-Brabant:

- a) Gete-Velpe - Pieter Abts
- b) Demer - Hagelandse Vallei - Luc Vervoort
- c) Groene Vallei - Paul Van Leest

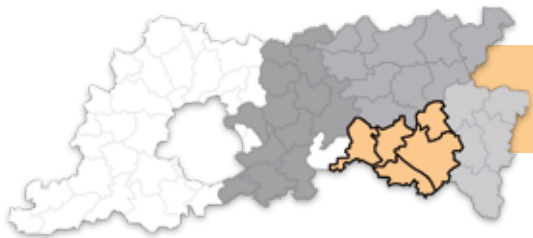
Beleidsconclusies en

samen aan het werk

12u00 - 12u45: receptie

Deelname: gratis mits inschrijving via: natuurpuntoostbrabant.be/symposium

Ingekorven vleermuis in onze regio

Er is in 2023 onderzoek gedaan naar de vliegroutes van de ingekorven vleermuis, waarvan een grote kraamkolonie huist op de zolder van de kerk van Lovenjoel. De gemeente zoekt een herbestemming voor de kerk. We rekenen erop dat de nieuwe eigenaars rekening houden met deze kolonie bij mogelijke structuurwerken en ze ongemoeid laten, want het gaat om een zeer zeldzame en storingsgevoelige habitatsoort. Ook in Hoegaarden werd een nieuw kraamverblijf gevonden. Frank en Peter Claessens van Natuurpunt Velpe-Mene droegen bij aan dit onderzoek.

Hieronder het Natuurbericht dat de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt op 23 augustus 2023 uitbracht met daarin de conclusies van het onderzoek.

Ingekorven vleermuizen op vrijersvoeten

Tekst:

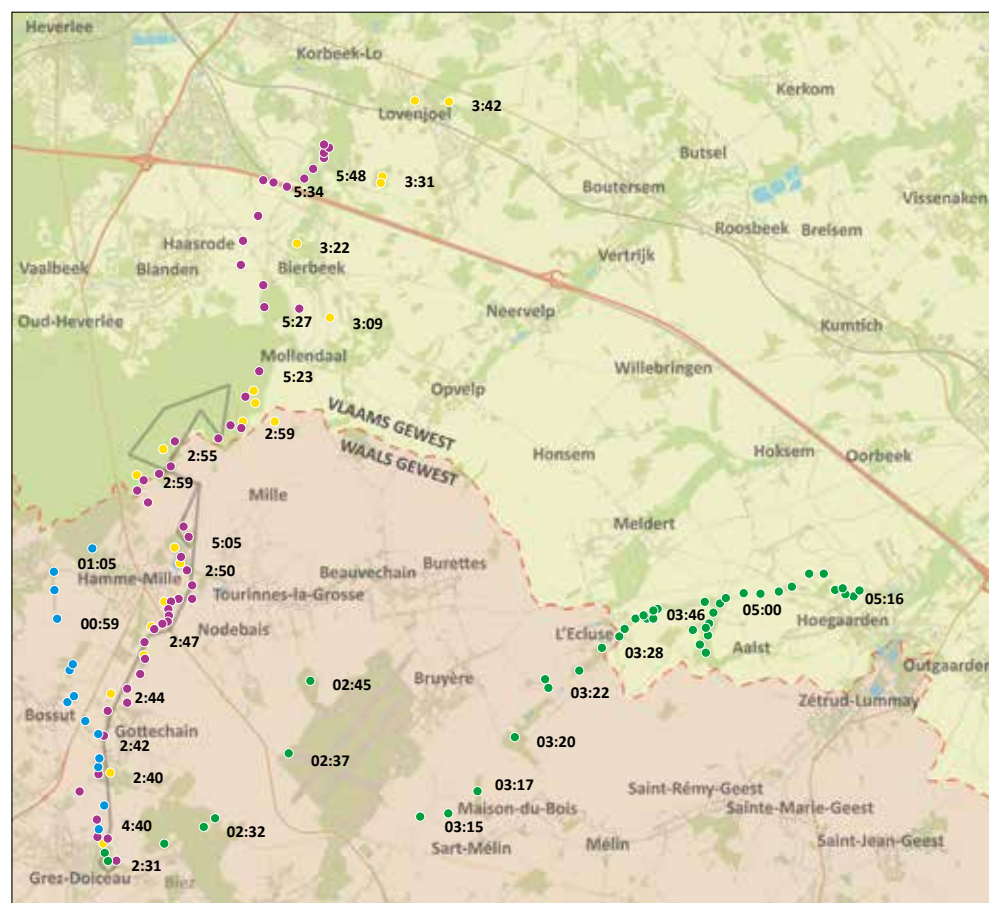
Kris Boers en René Janssen (Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt)

Onderzoekers van de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt volgden in augustus 2023 enkele ingekorven vleermuizen tussen hun winter- en zomerverblijfplaats. Hiermee willen ze het gedrag onderzoeken van vleermuizen die hun winterverblijven inspecteren. De ingekorven vleermuis vliegt in deze tijd van het jaar van de zomer- naar de winterverblijfplaats om er te paren. Hierbij werden volledige vliegroutes in kaart gebracht en het onderzoek leverde ook vier nog niet eerder gekende verblijfplaatsen op.

Bij veel vleermuissoorten leven mannetjes en wijfjes in de zomer gescheiden. De wijfjes verzamelen zich in kraamkolonies waar de jongen worden geboren, de mannetjes hangen een beetje rond en leven alleen. Maar in augustus en september is het paartijd. Dan

trekken meerdere vleermuissoorten van hun zomerverblijfplaatsen naar de winterkwartieren, waar mannetjes en wijfjes elkaar ontmoeten. Hiervoor verplaatsen ze zich vlot tientallen kilometers om de geschikte partner(s) te vinden. Sommige soorten leggen tussen de zomer- en winterverblijven zelfs meer dan 2000 km af. Om energie op te doen om te kunnen vliegen en zich op te vetten, jagen ze ondermeer in bossen en stallen op insecten.

Omdat over het inspectiegedrag van de winterverblijven van vleermuizen nog weinig geweten is, volgden onderzoekers van de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt de ingekorven vleermuizen tussen hun winter- en zomerverblijfplaats. De ingekorven vleermuis is één van de 23 soorten vleermuizen in Vlaanderen en geniet de

■ Vliegroutes en peilingen van dieren van Biez naar (kraam-) verblijfplaatsen dan wel waar de zender is afgevallen (● paars) en kwijtgeraakt (● blauw).

Gezenderde dieren:

Mema1: ● Geel

Mema3: ● Paars

Mema5: ● Blauw is kwijtgeraakt

Mema6: ● Groen

Mema10: ● grijze lijn

Mema2: had een defecte zender en is niet weergegeven

■ Kraamkolonie ingekorven vleermuis op de zolder van de kerk van Lovenjoel.
Foto Frank Claessens

hoogste beschermingsgraad. Voor het vangen van de vleermuizen werd ook samengewerkt met de Waalse vleermuizenwerkgroep *Plecotus*. De vleermuizen werden bij het onderzoek uitgerust met een uiterst lichte radiozender. Door het signaal te volgen, slaagden de onderzoekers erin de vliegroutes in kaart te brengen.

Belangrijke nieuwe inzichten

Een tiental jaar geleden werd reeds een vliegroute tussen de fortengordels rond Antwerpen en de kraamkolonie in Herentals in kaart gebracht. Toen werd echter maar één dier gevolgd. Bij dit nieuwe onderzoek werden zes dieren gevolgd. Dit bracht volledige vliegroutes van het winterverblijf Biez (in Grez-Doiceau (Graven), net over de taalgrens ten zuiden van het Meerdaalwoud) naar de kraamkolonie in Lovenjoel en van winterverblijfplaats Biez naar Hoegaarden in kaart. De dieren volgen daarbij een route die maximaal langs bosjes en bomenrijen loopt. Grotere akkercomplexen zijn echter niet altijd te vermijden, maar worden snel overgestoken. Het Meerdaalwoud bleek een belangrijke tussenstop te zijn voor de dieren die van Biez naar Lovenjoel trokken om te foerageren en zo extra energie op te doen.

Bijzonder was ook wel dat meerdere dieren quasi dezelfde route aflegden. Dit is van groot belang aangezien ingrepen ter hoogte van zo'n vliegroute dus een grote impact kunnen hebben op de populatie. Extra verlichting, bijvoorbeeld die op deze vliegroute wordt geplaatst, zou ervoor kunnen zorgen dat de ingekorven vleermuizen de oversteek niet meer durven maken en dus niet meer tot bij hun winterverblijf geraken.

Nieuwe verblijfplaatsen

Het onderzoek leverde ook vier nog niet eerder gekende verblijfplaatsen op, drie in Vlaanderen en één in Wallonië. Dit brengt het totaal aantal gekende verblijfplaatsen van de ingekorven vleermuis in Vlaanderen op twaalf. De nieuwe verblijfplaatsen bevinden zich allemaal op een rundveebedrijf. Ook dat is niet toevallig: Vlaams dieetonderzoek laat zien dat bij de meeste kolonies van ingekorven vleermuizen 60% of meer van hun dieet uit stal- en huisvliegen bestaan. Daarnaast eten ze voornamelijk spinnen. Een gedekte tafel aan de verblijfplaats is dus zeker een goed idee waar veel runderen en hun houders blij mee zijn omdat zij vliegenoverlast voorkomen.

Het onderzoek naar de vliegroutes van Ingekorven vleermuis vond plaats in de marge van 2 onderzoeken die Natuurpunt Studie en de Vleermuizenwerkgroep uitvoer(d)en voor het Agentschap Natuur en Bos. Het betreft onderzoek in 2022 naar de kolonie Ingekorven vleermuis van Lovenjoel, en een momenteel lopend onderzoek naar de vleermuizen van de Brabantse Wouden.

Nacht van de vleermuis

Natuurpunt Velpe-Mene, Boutersem
Zaterdag 31 augustus 2024

Vorig jaar ging de Nacht van de vleermuis door in Lovenjoel.
Dit jaar is het de beurt aan het kasteelpark Kwabeek in Boutersem.

- **Wanneer:** zaterdag 31 augustus 2024 om 20u00
- **Afspraak:** Kasteelpark Kwabeek, Neervelpsestraat 11, Boutersem
- **Organisatie:** Afdeling Velpe-Mene, kern Boutersem
- **Info:** Veronique Adriaenssens, 0474 29 84 24, natuurpuntboutersem@gmail.com

IN MEMORIAM Armand Vanhumbeeck

Zo was Armand: altijd gevat, altijd geestig!

Armand was de partner van Esther Buysmans, vader en grootvader en gewaardeerd lid van Natuurpunt Velpe-Mene. Donderdagavond 18 april is Armand in Gasthuisberg overleden als gevolg van verwikkelingen na een heelkundige ingreep. De zondag ervoor was hij nog bij ons op het Hagelands Ontbijt in Glabbeek.

Armand was een verenigingsman bij uitstek. Of het nu bij de Gildenbroeders van Bierbeek was of bij verschillende beheerteams in onze afdeling.

Gezelschap was belangrijk evenals een ongezoute mening, recht uit het hart, en dit principieel in onverbeterbaar Bierbeeks, steeds een kwinkslag maar altijd bereid om te helpen. En hoe: met technische hulp en onderhoud van het beheermateriaal of met de ingenieuze kassa op de jaarlijkse spaghetti-avond. Als video-archivaris van talrijke activiteiten en werkdagen maakte hij een tijdsdocument van en voor de vereniging (en vele andere evenementen).

We gaan zijn filosofische wijsheden, zijn kritische mening maar vooral ook zijn unieke aanwezigheid erg missen.

Veel sterkte aan Esther en familie,
het Bestuur Natuurpunt Velpe-Mene en de Reservatenwerkgroep

DAG VAN DE GORS

Zondag 2 juni 2024
13u30 - 18u

Grote Opendeurdag

Natuur.huis De Gors in Vissenaken

Dag van De Gors programma

Zondag 2 juni 2024
13u30 - 18u

Natuur.huis De Gors
Metselstraat 75 Vissenaken

Alle info
www.degors.be

- Zomerbar 'Bij Georges De Gors'
- Leuke natuurinformatie
- Makersmarkt Kunst en Ambacht
- 3 sessies natuurconcert met De Klimaatklevers
- 2 korte wandelingen in het gebied begeleid door een gids
- Zelfwandelparcours
- XXL gezelschapsspelen in openlucht voor jong en oud
- Zoektocht voor de kinderen
- Schminkstand: word een dier!
- En de ezeltjes zijn ook weer van de partij!

Spring mee voor proper water

12de Big Jump in de Grote Gete zondag 14 juli 2024

Tienen springt nog steeds in de Grote Gete!

De waterkwaliteit van onze waterwegen moet nog steeds verbeteren. Wij blijven dan ook jaarlijks een Big Jump organiseren om de problematiek onder de aandacht te houden.

Er zijn nog diverse aan te pakken problemen. En voor een aantal zijn er oplossingen in de maak. Maar de aandacht mag niet verslappen...

De afgelopen jaren sprongen vele tientallen mensen in de Grote Gete aangemoedigd door honderden toeschouwers. Doe ook dit jaar mee: de Big Jump is nog steeds nodig!

Dus op zondag 14 juli 2024 in Tienen: Big Jump nr. 12 in de Grote Gete!

Programma

Wanneer: iedereen is welkom vanaf 14 uur.

- **14u15: vlottenrace.** Bouw vooraf een origineel **NATUURVRIENDELIJK** vlotje van max. 20 x 30 cm. Maaksels van piepschuim, plastic, enz worden niet toegelaten. Er is een prijs voor het snelste en ook voor het origineelste vlot! Prijsuitreiking na de Jump. Meer info op www.natuurpunt.be/tienen.
- **Doorlopend:** onderzoek zelf de waterkwaliteit van de Grote Gete aan de hand van voorkomen van waterdierpjes
- **15u00 stipt: Big Jump:** met zoveel mogelijk tegelijk in de Grote Gete!

Locatie: Grote Gete meander, Spuipad Getestraat, Tienen. Volg de Big Jump- en de Natuurpuntvlaggen. Laat de auto liefst thuis en kom met de fiets.

Info: www.natuurpunt.be/tienen - Huig Deneef, hgdeneef@gmail.com

Uitnodiging

■ Werkdag in Meldert

Ik doe mee: vrijwillig natuurbeheer Velpe-Mene, zomerseizoen 2024.

Vanaf zaterdag 8 juni start de ronde met 13 etappes vrijwillig natuurbeheer in de verschillende natuurgebieden van de afdeling Velpe-Mene. Elk weekend zijn we present met een ploeg mensen gaande van 8 tot 45 deelnemers die de handen uit de mouwen willen steken voor het beheer. Doe mee. Vele handen maken het werk licht.

Een natuurgebied is een project waar we samen aan werken.

uist doordat vele mensen er bij betrokken zijn, krijgen gebieden waarde en betekenis. Onze zomerse en winterse inspanningen leveren mooie resultaten op: van een egaal groene wei maken we terug een bloemrijk hooiland, van populieraanplantingen maken we een inheems loofbos. Vrijwillig natuurbeheer is precies één van de redenen waarom we samen een vereniging vormen. Heel wat mensen steken geheel belangeloos maar al te graag nu en dan eens de handen uit te mouwen. Helpen, niet alleen met woorden, maar fysiek. Eén ding is zeker: elk gebied dat we, gedragen door de mensen van terplekke, kunnen veiligstellen en beheren, is een schatkamer voor biodiversiteit.

Beheer noodzakelijk voor de instandhouding en het herstel van de biodiversiteit

Vele gebieden in Velpe-Mene zijn het resultaat van een wisselwerking tussen cultuur en natuur, de één al meer cultuur, de andere meer natuur. Het zijn dikwijls de laatste relictten van vroegere cultuurlandschappen met hun specifieke vegetatie en fauna. Zo'n halfnatuurlijke landschappen hebben dan ook nood aan een specifiek beheer, dat vroeger deel uitmaakte van een extensieve landbouw of een extensief gebruik, en dat nu weggevallen is. De hoge mate van biodiversiteit was voorheen dus een onbedoeld gevolg van die minder efficiënte omgang, terwijl de propere lucht, water en bodem de rest deden. Welnu, op dit moment is zulke cultuurnatuur niet meer zomaar een onbedoeld bijproduct. Dergelijke natuur vergt inzet, veel inzet. We moeten alles in het werk stellen om de laatste restpopulaties niet verloren te laten gaan: de laatste orchideeën en akkeronkruiden, de laatste grauwe gorzen, zelfs geelgorzen en wulpen of de laatste eikelmuisen. Dit in de hoop dat we in de toekomst de rest van het landschap kunnen (blijven) bevoorraden met zaden, kruiden, vogels en insecten als ook daar de geschikte uitgangssituaties zijn hersteld.

Op dit moment zijn in vele van onze gebieden al de ideale condities geschapen om de streekeigen soorten te behouden. Alhoewel kleine gebiedjes niet volstaan, zijn ze wel noodzakelijk. Want naast de inzet voor zulke cultuurnatuur zetten we ons ook in voor grote en spontane natuur met bos- en moerasontwikkeling in grote eenheden zoals in de Velpe- of Getevallei.

De inzet van vrijwilligers is bepalend voor het veilig stellen van onze natuur

Onmisbaar in heel dit proces zijn de talrijke vrijwilligers die actief zijn in elk van onze natuurgebieden met onderzoeken van de natuurwaarden, zorgen voor de aankoop of pacht, meedenken aan het opstellen van beheerplannen, organiseren van wandelingen én uitvoeren van natuurbeheer. De betrokkenheid van vele vrijwilligers is de belangrijkste garantie voor een duurzaam beheer en voor een echte waardering van de natuur in een streek.

Rond elk reservaat pogen we mensen te mobiliseren om mee te denken en te werken rond natuur en landschap in de streek. Daarin maken wij als Natuurpunt het verschil. Gesteund door professionals steken wij – de vrijwilligers – de handen uit de mouwen. Om die reden organiseren we tijdens de zomer ongeveer in elk gebied van onze afdeling beheerdagen vrijwillig natuurbeheer. Het is een plezierige en gezonde ervaring, waarin je samen met vele andere sympathisanten een gebied beter leert kennen en samen met anderen aan een gemeenschappelijk doel werkt. Aan de andere kant geeft natuurbeheer heel wat voldoening, zeker als je in de lente door de verschillende natuurgebieden trekt en ziet dat er een positieve evolutie is. Als je in april door het Koebos loopt en vaststelt dat waar vroeger nog een soortenarme ruigte was er nu hele tapijten met

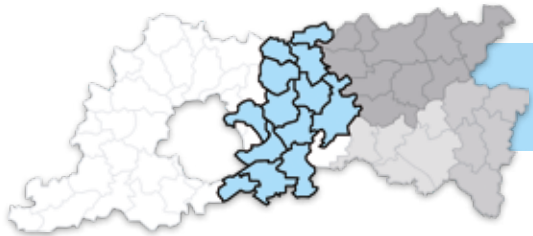
■ Een zee van dotterbloemen in de lente in het Aardgat (Tienen). Zonder de inzet van Natuurpunt-vrijwilligers zou dit verloren zijn gegaan. Foto Jules Robijns

pinksterbloem en grote vlekken bittere veldkers staan. Als je in mei in de Snoekengracht meer dan 7000 brede orchissen ziet bloeien en weet dat daar 40 jaar geleden nog slechts enkele exemplaren voorkwamen. Of als je de mooie ontwikkelingen ziet in het Aardgat, de Rozendaalbeekvallei of Molenbeekvallei. Dan weten we dat het loont en dat we moeten voortdoen.

Bij deze ben je uitgenodigd; wees gerust, je zult niet alleen zijn op de werkdagen.

Info: natuurpunt@velpe-mene.be of www.velpe-mene.be

Voor het overzicht: www.natuurpuntoostbrabant.be/kalenders

Natuur en landbouw: van nature metgezellen

Erfgoeddag in Natuur.huis Wijgmaalbroek, Leuven

Sinds Natuurpunt eigenaar werd van een hoeve met 4 hectare landbouwgrond vlakbij natuurgebied Wijgmaalbroek in het noorden van Leuven, is er heel wat veranderd. De vrijwilligers van afdeling Leuven zijn op vele fronten actief aan de slag gegaan met de invulling van deze unieke plek.

Naast het schenken van de nodige aandacht aan de materiële uitdagingen die een gebouwencomplex dat 250 jaar teruggaat met zich meebrengt, heeft de ploeg van bij het begin bewust ingezet op het betrekken van allerhande Leuvense gemeenschappen en specifieke doelgroepen.

Stilaan krijgt het idee 'Natuur.huis Wijgmaal' meer zichtbare contouren en worden dromen – voorzichtig – mogelijke doelen.

De afgelopen maanden zijn bergen werk verzet, onooglijk ogende ruimten schoongemaakt, afgebroken, opgebouwd, zaden gezaaid, planten geplant... Ondertussen deed het Natuur.huis al verschillende keren dienst als ontmoetingsplek voor groepen en omwonenden, als JNM-kampplaats, waarbij telkens de focus op de natuurwaarden van het huis en de omgeving lag.

Het gebied Wijgmaalbroek en het gelijknamige natuurgebied zijn een voor Leuven uniek landschap dat nog zichtbaar getuigt van een eeuwenoud agrarisch verleden. Een wereld waarin de mens zich in belangrijke mate afhankelijk wist van zijn (natuurlijke) omgeving en die omgeving dan ook veeleer omzichtig beheerde, eerder dan ze te willen beheersen.

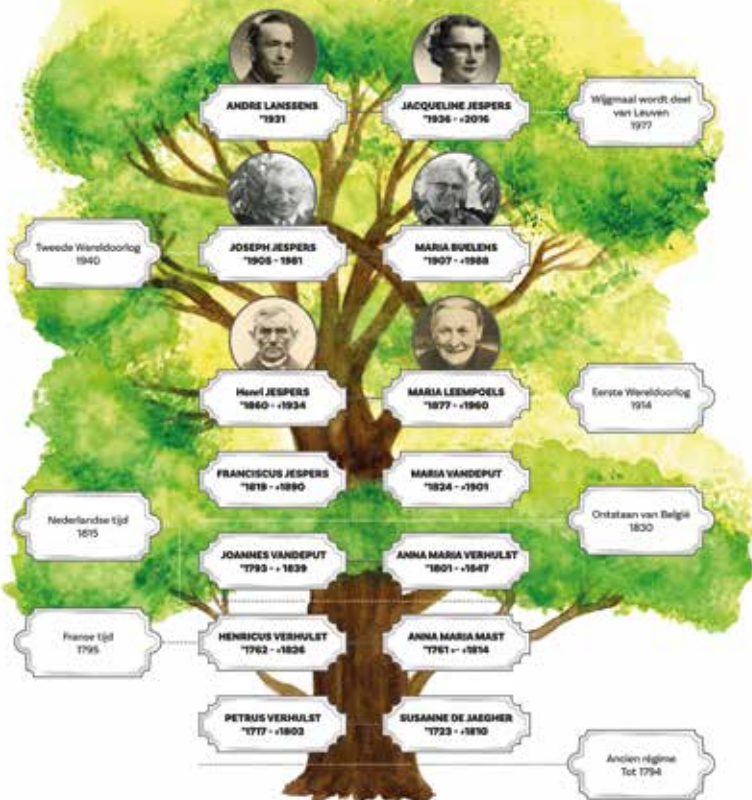
Het thema 'Thuis' van Erfgoeddag op 21 april dit jaar bood een unieke kans om een geheel nieuw publiek aan te trekken en kennis te laten maken met wat een overgebleven stukje authentiek agrarisch landschap vermag. Meer dan 500 mensen genoten van de omgeving en bezochten in de oude koestal de tentoonstelling over de geschiedenis van de boeren op de hoeve en hun relatie met het omliggende landschap.

Sterren in het verhaal zijn zonder meer André Lanssens (92) en schoonbroer Rik Jespers (92), die gretig over de gebruiken van de hoeve getuigden. Dankzij de verhalen over hun wedervaren en hun spontane mijmeringen, gecombineerd met het familiearchief, kregen de zeven opeenvolgende generaties die er geboerd hebben, elk hun plaats in de tentoonstelling.

■ Erfgoeddag in Natuur.huis Wijgmaalbroek, Leuven

De thuis van zeven generaties boeren

Uit dat archief en de gesprekken leerden we hoe het boerenleven altijd een evenwichtskunst geweest is, waarbij boeren moesten inspelen op allerlei externe krachten: de gesteldheid van de bodem, het weer, de beschikbare arbeidskracht, de steeds veranderende vraag van de markt naar hun producten... We leerden hoe wezenlijk mest is voor het boerenbedrijf.

■ Poel Rietensveld in Wijmaalbroek. Foto Mark Lehouck

We zagen hoe deze hoeve in het Interbellum uitgroeide tot een welvarend familiebedrijf. We kwamen ook te weten hoe dat bedrijf vanaf 1950 stand moest zien te houden in een snel veranderend landbouwsysteem dat toenemend internationaal werd, en hoe het, ondanks de druk om te moderniseren, toch ook vasthield aan de eigen gebaande weg.

Deze Erfgoeddag gaf een doelbewuste aanzet om het begrip landschap opnieuw te duiden. Door het reconstrueren van de familiegeschiedenis die de hoeve met zich meedraagt en deze te koppelen aan het bestaande huidige Wijmaalse boerenlandschap en de historische sporen daarin, hopen we bij te dragen aan een verrijkte visie op natuur en landbouw. Ook als natuurbeheerders kunnen we hier veel van leren. Van nature zijn landbouw en natuur immers nooit elkaars vijanden geweest. Integendeel. Het is belangrijker dan ooit het gesprek over landbouw en natuur gaande te houden.

IN MEMORIAM Gilbert Capelle

Gilbert Cappelle is niet langer onder ons. Hoewel hij een jaar geleden is overleden, wil de **beheerwerkgroep Torfbroek van Kampenhout** dit toch meedelen.

Gilbert zullen we nooit of te nimmer vergeten. Hij was een man van woorden én daden. Altijd goedlachs, bereid om te helpen, met meerdere harten op de juiste plaats. Onbeschrijfelijk wat hij voor het Torfbroek betekende. Gedurende dertig jaar (!) heeft hij zich met hart en ziel ingezet om de natuurwaarde van het gebied te versterken. Hij had oog voor alles, maar zijn hart bonsde wel wat sneller bij het zien van een merkwaardige plantensoort en zeker bij het zien van een orchidee. Dankzij hem is de toekomst voor soorten als moeraswespenorchis en grote muggenorchis veiliggesteld. Ook al trof je hem vaak aan in het Torfbroek, gewapend met een kruiwagen, snoeischaar, zeis, zaag, riek én rakel, hij was een man van de wereld met een mening, zonder hiervoor de wereld te hebben moeten bereizen.

Hij had ook een begenadigd luisterend oor, een kwaliteit die hem als cafébaas heel goed van pas kwam. Toch stond hij later veel liever aan de andere kant van de toog, met een witte bij Cynthia of met een krik mét kriekskes in de Fauna-Flora, nakeuvelend met de Torfbroekenaars over de gebeurtenissen van de dag of vooruitblikken op wat nog komen zou.

Gilbert, een ongelooflijke dikke merci voor alles, het was een eer en waar genoeg om je te hebben gekend!

Operatie Grote Tijn in Koeheide, Bertem

Auteurs: Dominik De Buyser, Johan Van Meerbeek, Sam Bennekens, Stijn Verstraeten, Thomas Vandenberghe

Wat doet een groepje van negen mensen op een zondagochtend op de Koeheide in Bertem?

Eerst waren ze maar met vier die wat stonden te drentelen aan de ingang van de boomgaard, daar waar de schapen grazen. Na een tijdje kwam er een groepje van vijf personen aangewandeld. Zij droegen wat plastic elektriciteitsbuizen, schepjes en ook bloempotten met zich mee.

De twee groepjes groetten mekaar en trokken dan samen de helling op. Er werd hier en daar gehurkt, iemand speurde de helling nog wat verder af, en toen gingen ze even verderop door een poortje. Na enkele goedkeurende blikken en instemmend gegrom werd het materiaal neergezet en werden er putjes gegraven. De plastic buizen werden precies als tentpalen in een vierkant in de grond gestoken. Wat heeft dit te betekenen?

Reddingsactie grote tijm

Welnu, het gaat hier om een reddingsactie van grote tijm (*Thymus pulegioides*). En ik laat het hier misschien wel wat spannender uitschijnen dan het uiteindelijk was. Het komt erop neer dat er op verschillende plaatsen in de streek grote tijm in het wild voorkomt, maar dat deze vindplaatsen vaak zwaar onder druk staan en dat de populaties van deze plantjes dus schrikbarend achteruitgaan.

De concrete aanleiding voor deze reddingsoperatie kwam er vorig jaar in 2023 doordat het ZeisTeam Leuven erachter was gekomen dat één van de grotere populaties op het industrieterrein in Haasrode dreigde te verdwijnen door de bouw van een nieuw bedrijf. Intussen staat dat bedrijf er ook effectief en blijft er daar vandaag nog maar een fractie van de tientallen exemplaren grote tijm over. Op andere plaatsen is de reden voor de achteruitgang van grote tijm het onaangepast maaibeheer waardoor de soort

■ Reddingsoperatie: Natuurpunt Bertem in de weer met het planten van stekjes grote tijm op de Koeheide. Foto Eric Malfait

overgroeid raakt door hogere grassen en kruidachtigen ten gevolge van vermesting waaronder de gekende overvloedige stikstofdepositie.

Het gezelschap van de eerder vermelde vijf personen zette een heuse reddingsoperatie op poten door van deze schaarse populaties in het voorjaar van 2023 stekjes en zaadjes te oogsten om verder op te kweken in beschermde omstandigheden. Dit is relatief gemakkelijk omdat de plant wortelt op de knopen. Het volstaat dus om een klein stukje af te scheuren net onder een knoop, dat in aarde te zetten en voldoende water te geven. Naar schatting 95% van de ongeveer 70 stekjes is zo uitgegroeid tot een nieuwe kloon van de originele plant. Bovendien kiemde er ook al zaad van deze nieuwe plantjes.

■ Grote tijm: Foto Jules Robijns

Er werd materiaal verzameld van de volgende locaties: Neringenweg in Haasrode, Grote Puystaat in Neerijse, Duisburgsesteenweg in Tervuren, Vossemberg in Vossem, en dan ook nog uit de Monarkenweg en de Damendreef in Blanden.

Op zondag 25 februari 2024 was het dan zover. Het moment was aangebroken om een deel van dat plantgoed uit te planten op de Koeheide. Niet minder dan 62 plantgaten werden gevuld met stekjes van de grote tijm. Ook de zaadjes die al geoogst konden worden, werden langs de rand ingezaaid. Vergelijk het gerust met het vrijlaten van een uil die even voor revalidatie in een opvangcentrum terecht moest, maar dan in een plantaardige versie.

De Kleine Heiberg, waar de translocatie heeft plaatsgevonden, voldoet aan alle criteria om een gezonde populatie van grote tijm in stand te houden: een naar het zuidwesten gerichte en dus warme, zonnige helling met een lage vegetatie van rozetplantjes en mossen. Bovendien vond al lange tijd geen bemesting meer plaats zodat de bodem schraal genoeg moet zijn.

We hopen dan ook dat de uitgeplante plantjes goed kunnen aarden in hun nieuwe omgeving zodat het genetisch materiaal van de verschillende populaties zich kan vermengen en dat de wilde bijen op de helling de tijmbloemetjes goed kunnen smaken zodat er voor de grote tijm toch nog een toekomst is in de streek.

Dus, duimen maar voor een geslaagde reddingsoperatie!

Soorten tijm

In België zijn 3 soorten tijm inheems: grote tijm, kleine tijm of wilde tijm, en kruiptijm. Alle drie zijn ze eerder zeldzaam, waarbij in Vlaanderen de grote tijm nog het meest voorkomt.

■ Foto Eric Malfait

■ Deskundige uitleg van Pieter Vanormelingen over het planten van grote tijm. Foto Eric Malfait

Trouwens, 'grote tijm' ... what's in a name? Zo groot is die grote tijm niet hoor. 'Grote' is slechts relatief ten opzichte van 'kleine' want het zijn alle drie dwergstruikjes; grote tijm wordt tot 30 cm groot en kleine tijm slechts 15 cm.

Tijmen horen thuis in zonnige, droge, schrale graslanden waar de vegetatie laag blijft. Daar waar de grasmatten door bemesting de kans krijgen om in de hoogte en de breedte uit te groeien, leggen deze laagblijvende planten het loodje. Ideale standplaatsen zijn molshopen en mierenbulten die met hun rulle bodemstructuur een geschikte kiemplaat vormen.

Begrazing, vooral door schapen, begunstigt hun voorkomen omdat door vertrappeling van de vegetatie open, warme plekjes ontstaan.

De blaadjes van tijm bevatten een etherische olie, thymol, dat speciaal bij wrijven vrijkomt. In de keuken wordt een cultivar gebruikt, echte tijm.

Nieuws uit Herent

1000-soortenweekend 25 en 26 mei 2024, Herent

Natuurpunt Herent organiseert tijdens het weekend van 25 en 26 mei 2024 een allereerste 1000-soortenweekend in Herent. Iedereen die een waarneming invoert via waarnemingen.be, of via de Obsidentify app binnen het grondgebied van de

gemeente Herent kan bijdragen aan het 1000-soortendoel. Op die manier proberen wij als Natuurpunt Herent een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van wat er precies allemaal aan biodiversiteit in Herent leeft. We zoeken naar zoveel mogelijk soorten in het Kastanjebos tijdens ons eerste 1000-soortenweekend.

Meer info op www.natuurpunt-herent.be

■ Ontbijt en picknickmand te bestellen bij Natuurpunt Herent. De opbrengst gaat naar bescherming van de natuur aldaar.

Ontbijt- en Picknickmanden: geniet van de zomer en steun de natuur

Wil je ook in 2024 genieten van een heerlijk ontbijt of een zomerse picknick in de natuur? Daarom stelden we ook dit jaar voor jullie een Ontbijtmand-veggie, een Picknickmand-veggie en een Picknickmand-vlees (voor 2 personen), boordevol duurzame, lokale, biologische, huisgemaakte en/of fairtrade producten samen. De opbrengst gaat integraal naar de bescherming van de natuur in Herent.

- **Wanneer:** zondag 23 juni 2024 - tussen 8u30 uur en 13u00
- **Bestellen:** Het bestelformulier zal beschikbaar zijn in de loop van de maand mei en kan je op www.natuurpunt-herent.be vinden
- **Praktisch:** Na je bestelling ontvang je een e-mail met de betaalinstructies. Je bestelling is pas compleet wanneer we de betaling hebben ontvangen
- **Afhalen:** Je bestelling kan afgehaald worden in de Warotzaal (Warotstraat) in Winksele op zondag 23 juni 2024 tussen 8u30 uur en 13u00
- **Nieuw dit jaar!** Dit jaar kan je ervoor kiezen om van je picknick te smullen na de zomerse ochtendwandeling van 23 juni 2023. Je picknickmand wordt ter plaatse geleverd.
- **Meer info:** www.natuurpunt-herent.be

Open-tuin-dag, zondag 2 juni 2024

Natuurpunt Herent organiseert op zondag 2 juni 2024 een 'Open-tuin-dag' waarbij een tiental Herentse tuinen hun deuren openen voor het grote publiek. De meeste van deze tuinen hebben het label 'Groene Tuin' ontvangen, een samenwerkingsproject tussen de gemeente Herent en Natuurpunt Herent. Nadat is vastgesteld dat een aantal natuurlijke elementen aanwezig zijn ontvingen de tuineigenaars het label.

Je zal snel merken dat onze tuinen heel wat te bieden hebben en fungeren als groene stapstenen. Hopelijk zet je dat aan om je tuin ook om te toveren tot een gezellige biodynamische leefruimte!

Wanneer en waar?

De tuinen zijn toegankelijk van 10 tot 18 uur.

In tuin nr 1 Winkelsesteenweg 82 te Herent is een kaart beschikbaar met alle deelnemende tuinen.

De kaart is ook terug te vinden op <https://www.natuurpunt-herent.be/post/deelnemende-tuinen-kaart-open-tuindag>

In enkele tuinen kan je ook plantjes kopen ten voordele van de natuurgebieden in Herent.

Een aantal van de deelnemende tuinen zitten ook in het circuit van V.E.L.T.

Toegang: gratis

Info: 0495 59 85 33

**zondag 2 juni 2024
van 10u tot 18u**

Deelname gratis

Start: tuin 1

Winkelsesteenweg 82, 3020 Herent
waar flyer deelnemende tuinen klaar ligt.

Deelnemende tuinen
ook terug te vinden online:
www.natuurpunt-herent.be
Info: 0495 59 85 33

Vondst zeldzame eikelmuis in Zandgroeve Ganzemans, Neerijse

Sam Bennekens

Er deden al jaren geruchten de ronde dat er her en der in de Druivenstreek nog eikelmuisen voorkwamen, maar ondanks gerichte zoekacties konden die nooit worden bevestigd. Tot begin maart van dit jaar. Toen ontdekten arbeiders van Natuurpunt bij beheerwerken in natuurgebied Zandgroeve Ganzemans te Neerijse een winterslapend exemplaar in een holle boom. Meteen de eerste zekere waarneming van de soort binnen de ruime regio in tien jaar!

Ondanks wat de naam doet vermoeden is de eikelmuis, net zoals een vleermuis, geen echte muis maar eerder een soort boomhamster met een pluimstaart die een winterslaap houdt. De soort behoort dan ook tot de familie van de slaapmuizen, een knaagdiergroep die eigenlijk tussen de families van de muizen en de eekhoorns in zit.

Wat voedsel betreft houden ze het niet enkel bij eikels, het zijn echte alleseters. Vruchten, zaden, noten, insecten, spinnen, slakken en zelfs eieren en jonge vogels: ze lusten het allemaal. En dat is ook nodig want tegen oktober moeten ze voldoende opgevet zijn voor een winterslaap die, ergens opgerold in een veilige holte, tot april duurt.

Het zijn behendige klimmers die het liefst in de dekking van gebladerde blijven en de bodem vermijden. Eikelmuisen leven dan ook het liefst verscholen in het dicht struikgewas, dense bramenkoepels of de heggen en hagen van bossen, het kleinschalige landbouwlandschap of oude boomgaarden en wilde tuinen.

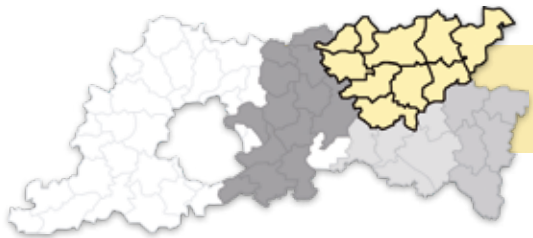
■ De gevonden Eikelmuis, winterslapend in de holte van een omgezaagde boom. De Eikelmuis bleef oorspronkelijk ongestoord opgerold verder slapen. Na ontwaken werd het dier veilig in het struikgewas vrijgelaten. Foto's Johan Moysons

Omdat dergelijke 'rommelige' elementen almaar meer uit het landschap verdwijnen, verliest de soort steeds meer leefgebied en komt ze onder druk te staan. Met als gevolg dat ze dus al ruim 10 jaar niet meer gezien was in de streek. Deze vondst is dan ook een hele opsteker voor het beheerteam dat hiermee nog meer gestimuleerd is om het ecologisch waardevolle kleinschalige landbouwlandschap in en rond de natuurgebieden Zandgroeve Ganzemans en de Oude Trambeding te beschermen en herstellen.

Op 1 juni zetten we dat prachtige landschap trouwens in de kijker tijdens de Nacht van de Zandgroeve. Meer info op <https://www.natuurpunt.be/agenda/nacht-van-de-zandgroeve-2024-16495>.

■ De Eikelmuis is goed te herkennen aan zijn zorromasker en pluimstaart. Foto Rollin Verlinde © Vilda

Zwarte maandag voor natuurgebied Vorsdonkbos-Turfputten in Gelrode!

Maandag 18 maart 2024 is een zwarte dag gebleken voor het natuurreservaat Vorsdonk-Turfputten in Gelrode. De dag was nochtans mooi begonnen met 35 leerlingen van de Vrije Basisschool de Rank in Wezemaal die er de handen uit te mouwen staken in het kader van het project 'Educatief Natuurbeheer'.

Helaas liet Aquafin vanaf 's morgens die dag ook de rioolcollector naast de spoorweg schoonmaken. Wat niemand mogelijk achtte, gebeurde toch: al de zwarte smurrie en het afvalwater werd op een aantal plaatsen door de aannemer illegaal in het gebied geloosd! Dit zowel in de bijzondere elzenbroekbossen, de hooilanden als in de sloten. De vervuiling kende een grote verspreiding. Dit is een echte ramp voor de topnatuur waaraan vele vrijwilligers van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant nu al 45 jaar werken.

Pas in de late namiddag werd ons de vervuiling gemeld en het meeste kwaad was dan al geschied. De opzichter van de VMM, de politie en de brandweer kwamen ter plaatse. Enkele sloten werden afgedamd met zandzakjes om verdere verspreiding van de vervuiling tegen te gaan. In de vooravond kwamen ook medewerkers van de Universiteit Antwerpen langs om stalen van het water en slib te nemen. Dat laatste is nodig, want in 2016 gebeurde hetzelfde reeds op kleinere schaal. De feiten werden toen pas enkele dagen later opgemerkt. Aquafin beweerde toen echter bij hoog en laag dat er niets aan de hand was...

Onze vereniging heeft er alles aan gedaan opdat Aquafin en de aannemer nog zoveel mogelijk van het vervuilde slib zouden opruimen. Bijna een week lang werd werk gemaakt van het

verwijderen van slibophopingen en het leegzuigen van vervuilde slootjes. Een hels werk en uiteraard een ingreep om te vermijden in een natuurgebied, zeker bij aanvang van het broedseizoen. De resultaten hiervan zullen nu moeten afgewacht worden, zowel in de evolutie van de plantengroei, de ontwikkeling van algen in de sloten en waterpartijen, als uit de chemische analyses van de Universiteit Antwerpen. Een ramp is rap gebeurd, ze herstellen is een heel ander paar mouwen...

We hopen nu dat Aquafin zijn lesje heeft geleerd, zodat aannemers van werken liefst minutieus worden opgevolgd. En dat het uiteraard ook nooit kan dat wandaden worden afgewenteld op de natuur. Waterzuivering staat ten dienste van alle levensvormen, en de meest kwetsbare mogen er uiteraard niet het slachtoffer van worden. Dit 'event' had kunnen voorkomen worden. En achteraf is gebleken dat voorkomen veel beter was geweest dan genezen. En in hoeverre de natuur van Vorsdonkbos-Turfputten er geen blijvend letsel aan overgehouden heeft, zal nog moeten blijken.

Ondanks alles zijn we Aquafin en de aannemer toch nog dankbaar dat ze in een goede verstandhouding zoveel mogelijk werk gemaakt hebben van de opruiming van het stinkend goedje.

Begin maart 2024 was het trouwens dertig jaar geleden dat de 'Meander van Vorsdonk-Turfputten' werd beschermd als 'cultuurhistorisch waardevol landschap'. Maar een bescherming is alleen maar effectief als er elke dag over gewaakt en aan gewerkt wordt!

■ De zware vervuiling in Vorsdonkbos-Turfputten. Een ramp is rap gebeurd, ze herstellen is een heel ander paar mouwen... Foto's Luc Vervoort

Dassenaarde, Diest: oude weekendvijver wordt paradijs voor libellen

Filip Meyermans

Een paar jaren geleden kon Dassenaarde uitgebreid worden met een perceel vlakbij de speelweide en de centrale onthaalplek, met daarop een verlaten weekendvijver. Sinds die aankoop werd er gebroed op plannen voor natuurherstel: de vijver omvormen tot een natuurlijk ven. Tot zo'n 15 jaren geleden stond de vijver goed vol met water, maar de laatste jaren was hij amper waterhoudend. Dat had o.a. te maken met de hete en droge zomers, maar bij

de afbraak van een varkensstal daar vlakbij werd een drainage ontdekt. We vermoeden dat ook die van invloed was. Die is nu weg en het lijkt er op dat het waterpeil weer naar een goed niveau evolueert.

Door de verdroging stond er veel pitrus in de vijver en was er ook verbraming. En de directe omgeving was nagenoeg helemaal dichtgegroeid. We zochten naar financiering om het tij grondig te keren, en die werd gevonden bij De Merode Landschapspark. Zij zorgden voor de nodige middelen om de vijver te vernatuurlijken, hem om te vormen tot een natuurlijk ven – wat het voor de vijver er kwam ook misschien wel was. De oevers werden afgeschuind en het slib verwijderd. Rond de vijver werden de invasieve

exotische boomsoorten verwijderd, werd ruimte gemaakt voor een vrij open heidevegetatie waar later verspreide struwelen zich installeren. Hierdoor krijgt de vijver voldoende licht en warmte zodat waterplanten er zich kunnen vestigen en libellenlarven er zich kunnen ontwikkelen. Al dat werk werd tot een heel goed einde gebracht door de terreinploegen van Natuur- en Landschapszorg. Echt puik werk dat zij daar verrichtten – het moet gezegd. Begrazing met schapen en geiten zal ervoor zorgen dat dit deelgebied van Dassenaarde in de toekomst een open vegetatie houdt.

We verwachten op de open stukken al heel snel veldkrekkel. Zo'n 20 jaar geleden leek het er nabij Dassenaarde op dat de soort volledig zou verdwijnen, maar door het opnieuw creëren van open plekken in een aanpalend natuurgebied wist deze soort zich opnieuw te ontwikkelen. Een vijftal jaar geleden dook de veldkrekkel ook weer op in de heischrale graslanden in Dassenaarde en zorgt er in de zomer voor heuse concerten. Met al deze inrichtingswerken verwachten we dat hij zich nog meer zal kunnen verspreiden en zullen de concerten zich spreiden. En het open water zal al heel snel allerlei echte libellen en waterjuffers aantrekken en voor hen een waar paradijs vormen. Grote winst voor de natuur dus met al deze werken en de natuurliefhebber heeft er weer een attractie bij.

De werken in beide gebieden zijn uitgevoerd door de terreinploegen van Natuur- en Landschapszorg (NLZ), het maatwerkbedrijf van Natuurpunt. Mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt kunnen bij NLZ als natuurarbeider de draad oppikken en werkervaring opdoen. Ze kunnen hun talenten ontdekken en gespecialiseerde kennis opdoen. Tegelijkertijd geven ze de natuur in Vlaanderen een stevige duw in de rug.

Het project werd mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van de provincie Vlaams-Brabant en De Merode Landschapspark.

■ Boven: een verboste en dichtgeslibde weekendvijver.
■ Onder: een opengewerkt ven met afgeschuinde oevers en veel licht. Nu ziet het er nog kaal uit, maar er zal snel prachtige heide bloeien. Foto's Filip Meyermans

Kinderen met een hart voor natuur

Educatief natuurbeheer in Papenbroek en Lazarijberg, Bekkevoort en Diest

Saskia van den Berg

In maart en april bezochten in het kader van Educatief Natuurbeheer 3 scholen Papenbroek (Bekkevoort) en de Lazarijberg (Diest).

De kinderen kwamen gewapend met handschoenen en een flinke dosis werklust om een paar uur de handen uit de mouwen te steken voor mooiere en betere natuur in onze natuurgebieden. Het was een plezier om de leerlingen aan het werk te zien, en te zien hoe zij genoten van het buiten zijn. Werken werd spelen en vele handen maakten licht werk.

In Papenbroek waren enkele wilgen geknot, waarna de kinderen hielpen de takken op te stapelen tot takkenwallen. De wilgen zijn een geliefd rustpunt voor o.a. steenuilen. En de takkenrillen bieden een schuilplaats voor kleine zoogdieren en zangvogels.

■ De leerlingen hebben een takkenril gemaakt met de takken van geknotte wilgen in Papenbroek, goed als schuilplaats voor kleine dieren. Foto Saskia van den Berg

Big Jump Festival

13 en 14 juli 2024, Betekom

Spetter Pieter Pater, lekker in het water... Herman Van Veen en Alfred Jodocus Kwak wisten er jaren geleden alles van: water is hééérlijk. Bruisend, golvend, kabbelend, stromend, maakt niet uit. Water doet leven! Zout, zilt of zoet, onze natuur heeft water nodig!

We zouden Natuurpunt niet zijn als we niet alles uit de (water) kan zouden halen om bij iedereen het besef te laten doordringen hoe belangrijk water is voor ons allemaal. Zuivere, propere en natuurlijke waterlopen staan hierbij bovenaan de lijst. Onze Demer is er al sterk op vooruit gegaan dankzij de opnieuw aangesloten meanders. Een aantal vissoorten zijn teruggekeerd en wandelaars genieten van het kronkelende, soms onstuimige water. De moeilijk toegankelijke eilandjes zijn een paradijs voor watervogels en amfibieën.

Maar we zijn er nog lang niet. Waterbuffering en ontharding blijven een hot topic en verdere sensibilisering is noodzakelijk. Natuurpunt blijft zich inzetten om de overheden op hun plichten te wijzen en samen te volop in te zetten op gezonde waterlopen.

Om de aandacht van het bredere publiek te trekken, organiseert Natuurpunt Begijnendijk dit jaar opnieuw een Big Jump festival. Een gezellig weekend met muziek, hapjes, drankjes, animatie en waterpret maar ook bewustwording en educatie. Op zaterdag starten we in de namiddag met de warming up in de vorm van feestelijke en dansbare muziek, heerlijke hapjes en verfrissende drankjes, om daarna op zondag voluit te gaan met als hoogtepunt de Big Jump om 15u00 in de Demer. We hopen op een stralende zon maar vooral de massale aanwezigheid van jong en oud met een hart voor onze waterlopen!

Waar en wanneer?

- **Festival:** zaterdag 13 juli vanaf 16u00 tot zondag 14 juli 19u00
- **Big Jump:** zondag 14 juli om klokslag 15u00 springen we in de Demer. Jong en oud, iedereen is welkom om samen te springen en hun liefde voor water te laten zien!
- **Locatie:** Demerbrug (Rosse brug), Gelroodsesteenweg, 3130 Betekom
- **Info en contact:**
 - Sybren Van der Borght, 0499 30 52 39
 - Johan Verschuren, 0477 69 46 55
 - npbegijnendijk@gmail.com
 - Facebook: <https://fb.me/e/gmJLViyIb>

■ Ook op de Lazarijberg werd een takkenwal gebouwd. De takken kwamen van een opengemaakte plek waar inheemse bomen en struiken worden aangeplant. Foto Saskia van den Berg

Ook op de Lazarijberg bouwden de leerlingen verder aan de takkenwal die hun medeleerlingen vorig jaar waren gestart. Hier werden takken geruimd om ruimte te maken voor nieuwe aanplant. Vroeger werden hier dennen aangeplant voor de mijnen. Na de sluiting van de mijnen is er geen beheer meer geweest in het bos waardoor een weinig biodiverse dennenaanplant met ondergroei van Amerikaanse vogelkers was ontstaan. De takken die de kinderen hebben opgeruimd zijn het restant van de noodzakelijke dunning die was uitgevoerd. Op de opengemaakte plekken planten we nu stukje bij beetje een variatie aan inheemse bomen en struiken zoals sleedoorn, spork, vlier, beuk, zomereik en linde.

In mei en juni komen de klassen terug in het gebied waarin ze gewerkt hebben om de natuur te bewonderen waar ze tijdens de werkdag zo hard in hebben gewerkt.

Dank aan Sam Janssens die het Educatief Natuurbeheer in Oost-Brabant in goede banen leidt, en aan alle vrijwilligers voor het begeleiden van de kinderen waardoor zij een leuke werkdag hadden. We hopen dat zij daardoor de natuur van Oost-Brabant nog meer in hun hart hebben gesloten.

■ Foto Stefan Meesen

Natuurpunt
Begijnendijk

Big Jump -Festival-

- Festival -
13-14 juli

Live muziek
Animatie
Hapje en
Tapje

- Big Jump -
14 juli om 15u

Spring mee voor proper water
en een duurzaam waterbeleid!

Meer weten over een goed waterbeleid?
Kom naar de Big Jump!

Demerbrug "Rosse brug", Gelroodsesteenweg, Betekom

Natuurbelevingsdagen ATB-Natuurvrienden 2024 in Schoonhoven, Aarschot

Zaterdag 24 en zondag 25 augustus 2024

Dit jaar worden de natuurbelevingsdagen van ATB de Natuurvrienden Aarschot georganiseerd op 24 en 25 augustus. Net zoals vorig jaar zet de vereniging zich in om in Park Schoonhoven jong tot oud te laten kennis maken met de natuur in en om Schoonhoven.

DE NATUURVRIENDEN
VOOR ACTIEVE EN DUURZAME VRIJE TIJD

Natuurpunt Aarschot verzorgt een aantal activiteiten rond vleermuizen.

Zaterdag 24 augustus:

- Vanaf 17u00 kunnen de kinderen aan de stand van Natuurpunt Aarschot een vleermuiskast komen maken.
- Om 20u00 start er een vleermuiswandeling langs de vijvers van Park Schoonhoven en het nabijgelegen natuurgebied Demerbroeken Aarschot.

Overige activiteiten tijdens het weekend

- Gedurende het weekend kan er weer gewandeld worden, zowel zonder als met gids.

Op zaterdag:

- zijn er individuele- of familiale wist-je-datjes-wandelingen, aangevuld met enkele gegidste wandelingen.
- zal vanaf 17u00 ook de Fermerie (een markt met lokale producten) doorgaan op Schoonhoven

Op zondag:

- is er ook weer een vroege vogelwandeling om 7u45 met gids en, voor wie wil, gevolgd door een ontbijt.
- trekt de boswachter om 14u00 met het jonge grut naar het bos voor een zoektocht. Er wordt ook materiaal uit de natuur bijeen gezocht om een vlotje te maken. Met deze vlotjes wordt dan een wedstrijd gehouden op de Motte, met leuke prijzen voor de snelste en knapste vlotjes.

- kan er gewandeld worden op bewegwijzerd parcours
- is er ook weer de mogelijkheid voor de kids om te leren hengelen. Na het succes van de organisatie door de Demerlijnvisserij vorig jaar, wordt dit ook weer mogelijk op zondagnamiddag.
- vertelt de imker wat meer over de bijen en hun belang voor ons en de natuur.

Tentoonstelling

Vorig jaar was er de natuurfototentoonstelling van Emmy. Dit jaar zetten we de hemellichamen in de kijker, met dank aan de vereniging Helios uit Averbode, die ook op zaterdagavond hun sterrenkijkers weer uitstallen.

Ook zal er aandacht besteed worden aan het klimaat en speciale milieuverschijnselen, met lezingen en demo's door deskundigen in deze thema's (Bram Verbruggen o.v. en Petra Van Iommel).

Afspraak

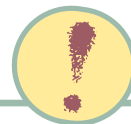
Voor deelname aan al deze activiteiten kan er geparkeerd worden op de parking van Tuincentrum Oh'Green, Diestsesteenweg 80 in Aarschot. Vandaar is er een verbinding via een brug met het Park Schoonhoven. Fietsers kunnen hun fiets wel kwijt in het park zelf.

■ Achter Schoonhoven in de ochtend. Foto Guy Janssens

Vacature

Stafmedewerker Regionale Vereniging Natuur en Landschap/NPOB

De Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant vzw is op zoek naar een deeltijd officemanager/stafmedewerker voor het secretariaat in Kessel-Lo.

Wij zijn een onafhankelijke en autonome regionale natuur- en milieuvereniging voor Oost- en Midden-Brabant, met een samenwerkingsovereenkomst met Natuurpunt. Tot haar kerntaken rekent de vereniging natuurbehoud en -beheer, landschapszorg, beleidswerking, natuurbeleving, natuurstudie, vorming en educatie door regionale initiatieven, bevorderen van vrijwilligerswerking en de samenwerking met de afdelingen. Het werkingsgebied omvat 31 gemeenten met bijhorende afdelingen in Oost- en Midden-Brabant.

Ben jij iemand die graag zelfstandig werkt, een intermediair wil zijn tussen het bestuursorgaan en de vrijwilligers in de regionale groepen en de afdelingen, zelf initiatief neemt om de campagnes van de vereniging op te zetten en vorm te geven, proactief alle nodige routinematige taken uitvoert, een hart voor natuur hebt en bereid bent interactief met vrijwilligers samen te werken?

Dan ben je de geknipte persoon voor de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant.

Wij bieden je:

- Een vast contract voor 24 uur per week, in te vullen in overleg.
- Een interessante waaier van werkzaamheden die gaan van office management en boekhouding over het samenstellen van nieuwsbrieven tot ondersteuning, ook logistiek, en bevordering van activiteiten op het terrein.

Wij vragen:

- Een bachelor diploma of daarmee gelijkgestelde ervaring.
- Ervaring met de meest courante softwareprogramma's.
- Goede mondelinge en schriftelijke communicatievaardigheden en de bereidheid te werken met vrijwilligers en in een vrijwilligersvereniging.
- Voeling voor en zo mogelijk enige basiskennis over natuur en natuurbehoud en de Natuurpunt-werking, en de bereidheid om je hierin verder te verdiepen.
- Bereidheid om minimum eenmaal per maand 's avonds aanwezig te zijn op vergaderingen en in afspraak met het bestuur in het weekend ondersteunend aanwezig te zijn bij grote regionale activiteiten (circa een vijf-tal keer/jaar).
- In bezit zijn van een rijbewijs.

Interesse voor deze vacature?

- Stuur je CV en een motivatiebrief naar npob@natuurpunt.be t.a.v. dhr. Hugo Abts uiterlijk 30 juni 2024
- Voor meer informatie kun je contact opnemen met Saskia van den Berg op het nummer 0478 96 01 71

Regionale Vereniging Natuur en Landschap

Natuurpunt Oost-Brabant

nodigt uit

**Natuur in het Hart
in Oost-Brabant
Symposium**

23 juni 2024

Abdij van Park, Heverlee